

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1856.

ΤΟΜΟΣ Ζ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 146.

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1856.

—ο—

Τὴν 25 τοῦ λήξαντος Μαρτίου, ἐτελέσθη καὶ αὐθις ἡ δημοτελής πανήγυρις τοῦ ποιητικοῦ ἀγώνος ὃν ἔθετο ὁ Κ. Ἀμβρόσιος Τράλλης. Μετὰ τὴν ἐπίσημον ἐν τῷ μητροπολικῷ ναῷ δοξολογίαν, συνελθόντες καὶ καθηγηταί, καὶ φοιτηταί, καὶ πολλοὶ τῶν ἐν τέλει καὶ πλῆθος ἄλλων ἀκροατῶν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Πανεπιστημίου αἴθουσαν, ἤκουσαν μετὰ πολλῆς ἐπιδοκιμασίας τὴν ἐπομένην ἀξίαν λόγου ἐκθεσιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς τῶν ἀγωνοδικῶν ἐπιτροπῆς Κ. Εὐθ. Καστόργη. Τὸ δὲ ἀριστεῖον ἀπενεμήθη τῷ τῷ

Πανεπιστημίου φοιτητῇ Κ. Δημ. Βερναρδάκη, νέῳ εὐφυστάτῳ, γνωστῷ ἤδη διὰ τῆς γλαφυρᾶς μεταφράσεως τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Καραμπίνου καὶ δι' ἄλλων ἔργων.

Τὸ βραβευθὲν ποίημα δημοσιεύσωμεν προσεχῶς.

—ο—

Καὶ πάλιν ἡ ἀξιέπαινος ἐπίνοια καὶ γενναία ἐλευθεριότης ἀνδρὸς Ἑλλήνος, φίλου τῶν Μουσῶν καὶ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους συγκαλεῖ ἔκτον ἢ ἑτὸς σήμερον εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς Πανδιδασκῆριον ἡμᾶς πάντας εἰς ἰσὺν ἀγῶνος ποιητικοῦ, ἀνακαλοῦντος εἰς τὴν μνήμην τοῦ εὐδαίμονος ἐκείνου χρόνου τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας καὶ δόξης ὅτε ἀπὸ πάσης Ἑλληνικῆς γῶρας συνήρχοντο εἰς ἱερὰ θεῶν, τῆς Ἑλληνικῆς φαντασίας τέκνων καὶ τροφῶν, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ὥπως συνάψωσι στενότερον τοὺς ἄλλως χαλαροὺς δεσμοὺς τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας, καὶ ἕκαστος ἐπιδείξῃ ὅτι καλὸν καὶ γενναῖον φύσει ἡ μελέτη ἐκείνητο· ἄλλος ἄλλῳ ἀμιλλώμενος ὑπὲρ τοῦ

στεράνου τῆς δόξης, δι' οὗ ἐμελλε νὰ κοσμήσῃ ἐκυτόν τε καὶ γονεῖς καὶ πόλιν ἐνώπιον τοῦ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ τῇ δάφνῃ ταύτῃ τῆς ἰδίας ἀρετῆς νὰ στέψῃ τὴν κεφαλὴν τῆς κοινῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἡ δ' ὑπὲρ δόξης καὶ τιμῆς ἀμίλλα αὕτη τῶν δαιμονίων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἡ ἐν πολλαῖς χώραις καὶ πόλεσι κατ' ἔτος ἡ τετραετίαν τελουμένη, ἐπλεξε τῇ Ἑλλάδι τὸν ἀνὴρ ἐν καὶ ἀμάραντον ἐκείνον στέφανον τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὃς ἐκείνη μόνη ἦτο εἰμαρμένον νὰ πλεχθῇ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέλων. Τούτων εἰς μίμησιν προτρέπει ἐπετείως τὴν Ἑλληνικὴν νεότητα ὁ φιλόκαλος Ἀμβρόσιος Βάλλης.

Καὶ οἱ τῆς νέας Ἑλλάδος ποῖδες, μιμηταὶ τῶν τῆς ἀρχαίας ἐν πολλοῖς καὶ καλοῖς, οὐδέποτε ἐπαυσαν διώκοντες τὰ ἴχνη ἐκείνων. Πανταχοῦ πάντες, ὅπου ἀκούεται Ἑλληνικὴ φωνή, ἀγωνίζομεθα τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν ἀγῶνα τῇ ἡθικῇ καὶ πολιτικῇ ἀνορθώσεως τῆς πατρίδος, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐδοξε τῇ θείᾳ Προνοίᾳ ν' ἀνακτήσωμεν σὺν τῇ προγονικῇ ἐπωνυμίᾳ καὶ τὴν πολυπόθητον ἐλευθερίαν ἣν ἡμέραν ἐορτάζοντες σήμερον, εὐχὰς εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν Ὑψίστον ἀναπέμπομεν.

Ὑψηλὴ ὄντως ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἠθέλησε τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς νέας ἐθνικῆς δόξης νὰ κοσμήσῃ ἐπετείως διὰ τοῦ λαμπροτέρου στεράνου τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας, ἀνοίγων τὸν ποιητικὸν τοῦτον ἀγῶνα, εἰς ὃν καλεῖ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν νεότητα εἰς ἀμίλλαν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῆς δόξης καὶ τῆς κοινῆς πατρίδος. Εὐάριθμοι μὲν εἰσιν ἔτι καὶ μικροὶ ἴσως οἱ εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος τούτου καταβαίνοντες νῦν· ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος οἱ εἰς ὁμοίους ἀγῶνας κατερχόμενοι ἦσαν ὀλίγοι τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ οὐχὶ μεγάλοι. Ἐξ ἐκείνων ὁμοῦς ἀνεφάνησαν ἔπειτα οἱ ἀπκράμιλλοι ἐκείνοι τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Διονύσου ὕμνωδοί. Εἰσὶ μὲν ἄλλοι οἱ νῦν χρόνοι καὶ τὰ ἦθη· ἀλλὰ τίνος ἕνεκα νὰ μὴ διώκῃ τις καὶ τὰ νῦν δυνατά; βλέπων μάλιστα καὶ τὴν φύσιν οὐ μικρὴν συντελοῦσαν, καὶ τὰς πρώτας ἀποπείρας καὶ δοκιμὰς λαμπροτέροις κατ' ἔτος στεφάνοις κοσμοῦσαν.

Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ποιητικὸς ἀγὼν. Ἐπειδὴ δέκα καὶ τέσσαρα εἰσὶ τὰ εἰς τὴν Πρυτανεῖαν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐφέτος σταλέντα ποιήματα· ἴσα μὲν κατὰ τὸ ποσὸν τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους, οὐχὶ ὁμοῦς ἐκείνων κατὰ τὸ ποῖον ἦττον. Δεικνύεται δὲ ἡ ἐκ τῆς ποιητικῆς ταύτης ἀμιλλῆς πρόοδος οὐχὶ μόνον διὰ τῆς κατ' ἔτος παρουσίας πλειόνων καὶ τελειότερων τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν τέχνην ποιημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ οὐ μικροῦ κέρδους τῆς ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νέαν ἡμῶν ποίησιν εἰσαγωγῆς τοῦ τε ἡρωικοῦ ἑξαμέτρου καὶ ἄλλων πολλῶν, εἰς ὧν τὴν κατασκευὴν ἡ ἡμετέρα γλῶσσα, καίτοι τὴν ἀρχαίαν προσωδὶαν ἀποβαλοῦσα, ὥσπερ καὶ αἱ λοιπαὶ νεώτεραι γλῶσσαι, παρέχει οὐ μικρὰν εὐκολίαν τοῖς φιλοκάλοις καὶ φιλοπόνοις ποιηταῖς διὰ τοῦ ποικίλου τῶν λέξεων τονισμοῦ. Τὸ κέρδος τοῦτο λο-

γίζεται οὐ μικρὸν, καθόσον πλουτίζεται οὕτως ἡ νέα ἡμῶν ποίησις, καὶ κοσμεῖται διὰ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν τῆς ἀρχαίας κοσμημάτων, ἧτις ἄχρι τοῦδε ἦτο συνετταλμένη ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ δεδεμένη διὰ τῶν δεσμῶν τῆς τῶν συλλαβῶν ἀριθμότητος.

Τῶν εἰς κρίσιν νῦν προκειμένων 14 ποιημάτων προτιθέμεθα νὰ ὑποβάλωμεν εἰς ἀκριβῆ βάσανον τρία τὰ τελειότερα, ἅτινα μόνον δικαίως ἐρίζουσιν ὑπὲρ τῆς ποιητικῆς δάφνης· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ποιούμεν βραχύτερον λόγον, δηλοῦντες μόνον τὰς κυριώτερας ἀρετὰς καὶ ἐλλείψεις, δι' ἃς κρίνονται τοῦ ἀριστείου ἦττον.

Κατὰ τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως ἐξεταζόμενα πάντα ταῦτα, δύο μὲν εἰσι τραγωδίαι, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπικὴν καὶ λυρικήν ποιήσιν.

Ἐν τούτων ὑπεβλήθη καὶ τὸ παρελθὼν ἔτος εἰς κρίσιν, καὶ διὰ τὴν καλλιέπειαν καὶ ποιητικὴν τέχνην ἡζιώθη τότε ἐπαίνων. Εἰς τοῦτο προσθέτας ὑπὲρ τοὺς 200 νέους στίχους ὁ ποιητής, ὑποβάλλει καὶ πάλιν εἰς νέαν κρίσιν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐξαίτεται δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν νὰ ἀνοιχθῇ καὶ ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τῶν κριτῶν τὸ ποίημα τότε, ὅταν οὗτοι ἐγκρίνωσιν, ὅτι καὶ αὐτοὶ εἰσὶν εἰς νέαν κρίσιν δεκτὰ τὰ ἅπαξ ἦδη κριθέντα ποιήματα, οἱ κριταὶ, μὴ μαθόντες πάντες ἐγκαίρως τὴν αἴτησιν ταύτην τοῦ ποιητοῦ, ὡς συνελθόντες μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν πάντων τῶν λοιπῶν ποιημάτων, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν αἴτησιν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς δευτέραν κρίσιν παραδοχῆς τοῦ ποιήματός του· ἐπειδὴ ὁ χρόνος δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν ὑπὸ πάντων τῶν κριτῶν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ, ὅπως ἐν γνώσει ἐκφράτῃ καὶ πάλιν κρίσιν.

Ἀναγκαῖον καὶ ὠφέλιμον νομίζομεν νὰ εἰπώμεν πρὶν προσῶμεν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ποιημάτων, πρὸς γνῶσιν τῶν μελλόντων νὰ καταβῶσιν εἰς τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα τῶν ἐπομένων ἔτων, τοῦτο. Παρατηρήθη καὶ ἄλλοτε, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐν τῷ νῦν ἀγῶνι, ὅτι πολλοὶ τῶν ποιητῶν πρὶν ἢ τελειώσωσι καὶ ἐπιδιορθώσωσιν αὐτοὶ τὰ ποιήματά των, σπεύδοντες ὑποβάλλουσιν εἰς δοκιμασίαν ποιήματα ἀτελῆ ἢ μᾶλλον ἀποσπάσματα ποιημάτων, ἐξ ὧν καθίσταται ἀδύνατος ἡ περὶ τοῦ ὅλου κρίσις, αὐξάνει δὲ εἰς μάτην ὁ τῶν κριτῶν κόπος ἀνευ ὠφελείας τῶν ποιητῶν. Διὸ, ἐπειδὴ ὁ ἀγὼν εἶναι ἐπέτειος, καὶ ὁ ἀθλοθέτης οὐδένα τῆς διαρκείας αὐτοῦ ὅρον ἔθηκεν, αἰτούμεν νὰ μὴ σπεύδωσι καθυποβάλλοντες εἰς κρίσιν ἡμιτελῆ ἔργα. Ἄλλως γνωστὸν ἔστω ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο ποίημα βέλομεν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τοῦ λοιποῦ.

Ἐκ τῶν 13 λοιπῶν ποιημάτων αἱ δύο τραγωδίαι, ὧν ἡ μὲν ἐπιγράφεται ὁ Καραλῆς, καὶ ὑπόθεσιν ἔχει τὸν θάνατον τοῦ ναυάρχου τούτου τῆς Τουρκίας ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ἡ δὲ, ἀνώνυμος μὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀποσταλείσα, ὑφ' ἡμῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ πρωτεύοντος προσώπου Ἰεφθάε πρὸς διάκρισιν ὀνομάζεται, ὁμολογοῦμεν ὅτι εἰσὶ τὰ ἀτελέστερα πάντων σχεδὸν κατὰ τε

τὴν τέχνην καὶ τὴν ποιήτιν. Εἶναι μὲν δυσχερέστερον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως, ὡς ὑποκείμενον εἰς ἀπάσας τὰς δυσκολίας τῆς ἐπικῆς καὶ λυρικής ποιήσεως, ἐπεὶ καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων εἶναι σύνθετον, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τοῦ Καραλή πολὺ μικρὰν γνῶσιν τῆς τραγωδίας ἔχει. Διὸ τὸ ποίημα αὐτοῦ οὐδὲν ἕτερον κοινὸν πρὸς τὴν τραγωδίαν ἔχει ἢ τὸ ὄνομα μόνον εἶναι δ' ἄλλως ἀληθῶς ἀηδὴς καὶ ἀθλία θρηνηνῶν τῆς συζύγου τοῦ Καραλή, παντὸς λόγου ἀναξία. Ὁ δὲ Ἰερὸς φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι γεγραμμένος κατὰ μίμησιν τῆς τραγικῆς ποιήσεως τοῦ Ἀγγλου Σακσπέρου, καὶ ὡς τοιοῦτο πρῶτον δοκίμιον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ ἠδύνατο νὰ τύχῃ ἐπιεικεστέρως κρίσεως, ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις αὕτη, ὡς τελέως ἡμαρτημένη, εἶναι κριτικῶς ἀπόβλητος. Ἐπειδὴ ἐκτὸς τῆς ἀγνοίας τῆς γλώσσης, ἣν μαρτυροῦσι λέξεις ἀνορθόγραφοι καὶ σολοικισμοὶ οὐκ εἰλίγοι (*), καταφαίνεται καὶ τῆς μετρικῆς τέχνης ἀγνοία. Εἰς τὴν ἀπειρίαν δὲ ταύτην τῶν πρῶτων στοιχείων τοῦ ποιητικοῦ λόγου προστίθενται καὶ πολλὰ ἄλλα ἁμαρτήματα, τὴν ποιητικὴν ἀξίαν τοῦ ὅλου ἀφορῶντα. Εὐρεσις κοινὴ καὶ περὶ περιπέτεια ἀπίθανος, φαντασία χαλαρὰ καὶ ψυχρὰ, οἱ χαρακτήρες τῶν προσώπων οὔτε ἐν τῷ πράττειν οὔτε ἐν τῷ λέγειν διακρίνονται· διότι πάντα τὰ πρόσωπα καὶ αὐτὸς ὁ χορὸς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν λαλοῦσιν. Ἔτι δὲ καὶ ἡ τῶν παθῶν περιγραφή πάντῃ ἀπίθανος καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ λεκτικὸν λίαν ἀσθενὲς καὶ ταπεινόν. Ἰστέ καὶ ἡ τραγωδία αὕτη κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν τοῦ Ἀγγλου δραματικοῦ μόνον τὸ πλῆθος τῶν προσώπων καὶ σκηνῶν καὶ τοὺς πολλοὺς θανάτους.

Ἐν τοῖς λοιποῖς ἔνδεκα ποιήμασιν ὑπάρχουσι καὶ δύο γεγραμμένα εἰς τὴν κοινὴν καὶ συνήθη τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων γλῶσσαν. Τὸ μὲν καλεῖται Βοσκοπούλα, τὸ δὲ Γάμοι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκφέρωμεν κρίσιν περὶ αὐτῶν, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ εἰπώμεν, πρὸς γλῶσιν καὶ ὁδηγίαν τῶν εἰς συγγραφὴν ποιημάτων τοιαύτην γλῶσσαν μεταχειριζομένων ποιητῶν, ταῦτα.

Παράδοξον εἰς τοὺς κριτὰς φαίνεται ὅτι καὶ νῦν ἔτι ὑποβάλλονται εἰς τὴν κρίσιν αὐτῶν ποιήματα γεγραμμένα εἰς τὴν κοινὴν καὶ χυδαίαν γλῶσσαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ ἀθλοθέτης αὐτὸς ἀπεράνθη ἐπανειλημμένως κατὰ τῆς τοιαύτης γλώσσης, καὶ οἱ κριταὶ ἄλλοτε ἠρνήθησαν διὰ τὸν λόγον τοῦτον ν' ἀποδώσωσι τὸ βραβεῖον εἰς ποίημα ἐν τῇ δημοτικῇ γλώσσῃ γεγραμμένον, ὅπερ ἦτο πολὺ τῶν νῦν κρεῖττον, καὶ διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ποιητικὰς ἀρετὰς καὶ χάριτας ἡμιστῆται ὑπὲρ τοῦ βραβεῖου πρὸς ἕτερον ποίημα, ἐφάμιλλόν πως αὐτοῦ κατὰ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν, γεγραμμένον δὲ εἰς καθορευομένην γλῶσσαν. Δύναται μὲν πᾶς τις νὰ ἔχῃ περὶ τῆς ποιητικῆς γλώσσης εὐανδρήσαντε φρόνημα θέλει, καὶ νὰ γράφῃ ποιήματα εἰς ὅποιον ἰδίωμα ἀρέσκειται, ἀλλὰ παραλογον εἶναι

ν' ἀναγκάζονται οἱ κριταὶ ν' ἀναγινώσκωσι ποιήματα ἐν τοιαύτῃ γλώσσῃ γεγραμμένα, ὧν ἡ βράβευσις ῥητῶς ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ ἀθλοθέτου. Τούτων ἔνεκα δὲν θέλομεν λαμβάνειν ὑπ' ὄψιν τοῦ λοιποῦ τὰ εἰς τὴν χυδαίαν γλῶσσαν γεγραμμένα ποιήματα.

Τὸ πρῶτον τῶν δύο τούτων ποιημάτων, Οἱ Γάμοι τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶναι μὲ σπανίαν ἀληθῶς φιλοκαλίαν καὶ πολλὴν χάριν γεγραμμένον. Πράγματα τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου τοῦ Ἀλεξάνδρου, κοινὰ καὶ γνωστότατα, κοσμῶν μὲ σπανίαν καὶ αὐτῷ ἰδιαίχονταν τέχνην διὰ τοῦ ἐνδύματος τῆς κοινῆς τοῦ λαοῦ γλώσσης ὁ φιλόκαλος ποιητὴς, παρουσιάζει ὡς νέα καὶ πρωτοφανή· ὧν ἡ ἀνάγνωσις κηλεῖ θαυμασίως τὴν ἀκοὴν καὶ ἠδύνει οὐκ ὀλίγον τὴν διάνοιαν. Εἰς παράδειγμα τοῦ λόγου ἔστω αὕτη ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος.

Στὰ Σούτα γάμοι γίνονται, μύρια βροῦν παιγνίδια,
Παίζουν φλογέρας τεχνεταῖς, λύραις, χρυσοῦ κιθάρα,
Σμίγει καὶ ὁ τραγουδιστὴς τὴν εὐμορφὴν φωνὴν του,
Πολλὰς φωνὰς τραγουδιστῶν, φωνὴν ὁμοιάζουν μίαν.
Μίτρα τοὺς εὐμορφοὺς γαμβροὺς! περνοῦν τοὺς ἐννεῖντα
Ἀπὸ Μακεδονίσσαις μητέρας γεννημένοι.

Ἀλλ' εἰς τὰς ἀρετὰς ταύτας τοῦ λεκτικοῦ ἀναμιγνύονται τινα τῆς ποιητικῆς τέχνης ἁμαρτήματα, ὅπερ καθιστῶσι τὸ ποίημα σύνθετον ἐξ ἑτεροειδῶν στοιχείων καὶ ὡς τοιαῦτα ἀφαιροῦσι πολὺ τῆς ἀξίας, ἣν ἡ τοῦ ποιητοῦ τέχνη περιάπτει αὐτῷ. Τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα ἀφορῶσι τὴν σύνθεσιν τοῦ ποιήματος, καὶ ἀντιμάχονται εἰς τὸ ἀρμόζον καὶ τὸ εἰκός.

Μετὰ τὸ προοίμιον λαμβάνουσι εἰς νεόνυμφος πάντες καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος κύπελλα εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἀνίστανται ἵνα αἰτήσωσιν εὐχόμενοι παρὰ τῶν θεῶν χαρὰν καὶ μεγαλεῖα. Πρὸς τοῦτω ἐκφέρει ὁ Ἀλεξάνδρος τοὺς πρώτους τῆς εὐχῆς δέκα στίχους λίαν καταλλήλους πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ ὠραίους, ἀλλὰ μετ' αὐτοὺς προσθέτει μακρὰν διήγησιν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου, καὶ ἀριθμεῖ τὰς ἀνδραγαθίας καὶ τοὺς πόνους αὐτοῦ τε καὶ τῶν Μακεδόνων. Πάντα ταῦτα καθ' ἑαυτὰ μὲν εἰσι καλὰ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τοὺς γάμους δὲν ἔχουσιν, ὁμοιότητα δὲ πρὸς τοὺς ἐπιδεικτικὸς λόγους, οὗς νῦν εἰς προπόσεις συνκρίζουσι νὰ ἐκφωνῶσιν οἱ συμποσιάζοντες.

Μετὰ τοῦτο ἔπονται ἐν τέλει τῆς εὐχῆς 35 στίχοι προσφυῶς εἰκονίζοντες τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ οἰκεῖοι γαμικῆς τελετῆς, ἐν οἷς ἀξιοσημειώσεως καὶ αἱ δύο οὗτοι περὶ Σπαρτιατῶν στίχοι.

Οἱ Ἀθηναῖοι σ' τὰ θέατρα νὰ μᾶς πανηγυρίζουν·

Νὰ καλὴ φθόνος τὴν ψυχὴν τοῦ εὐνομένου Σπαρτιάτη.

Ταῖς πικροδόφναις τοῦ ἄ. φορῇ σ' τὸν ποταμὸν Εὐρώτα.
Δι' ὧν περιφρονεῖ οὕτως αὐτοὺς ὁ ἥρωας, διότι μόναι ἐξ ἀπάντων τῶν Ἑλλήων δὲν ἀνεκήρυξαν αὐτὸν στρατηγὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Περσῶν. Μετὰ τούτους ἔπονται οἱ ἔτι καλλίτεροι τοῦ Ὑμναίου στίχοι, ὧν ἡ χάρις οὐδόλως ὑπολείπεται τῆς τοῦ ἁσματος τοῦ Κατούλλου ἢ τοῦ Ἑλλήνου ποιητοῦ, ὃν ὁ Γωμαῖος οὗτος ἐμμελήθη ἐν τῷ ἐπιθαλαμίῳ τοῦ Πηλέως καὶ τῆς

(*) Ὡς ἡ λέξις φιλή πανταχοῦ διὰ διπλοῦ λ γραφομένη· βαθεῖς σκέψεις, τύγρις καὶ ἄλλα πολλὰ.

Θετίδης, ὅπερ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ὑπόκει-
ται εἰς τὰς αὐτὰς τῆς συνθέσεως ἐλλείψεις·

Ἀρχίζουσιν οἱ καλὸφῶνοι τοῦ γάμου τὰ τριγυρία·
Ἐρωτα ποῦ τις τρυφεραῖς τῶν νέων καρδίαις μαραίνει·
Διὰ μυρομαμάτων καὶ ξανθῆς χύνης περισσεύουσιν πόθους·
Ἐρωτα, πλήγῃσι τοὺς νέους διὰ τὰ εὐμορφα κοράσια.
Ἰμέναιε, τὴν λαμπάδα σου φλόγα πυρὴ ἀναψέ την.
Θέλειος λύπησε τὴν γῆν, ὅλῃς νεκροῦς γεμίζει,
Μητέρες μυριολόγησαν σ' τὰ λείψανα τῶν τέκων·
Σάρκες ἡρώων χόρτασαν οἱ αἰετοὶ σ' τοὺς κάμπους.
Ἰμέναιε, τώρα νὰ χαρῇ ὁ κόσμος μὲ τὸ φῶς σου.
Ἡ χρηματοδότης τῶν Δελφῶν ἀνέβη ἐφ' ἡμῶν.
Δὲν θέλει, βασίλειά μου, ν' ἀναβῇ εἰς τὸ θρόνῳ της·
Δὲν εἶναι ἡμέρα σου ἔλεγε, καλοὺς χρησμούς νὰ δώσω·
Ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν ἑσθρὴν διὰ νὰ χρηματοδοτήσῃ·
Εἶπε, παιδί μου, αἰετός, ἡ μάντισσα φωνάζει.
Φθάνει μου τοῦτος ὁ χρησμός, μητέρα μου, τῆς λέγεις
Στερηθεῖς, θαλάσσης νίκητες, τὴν ἀστραπὴν ὁμοιάσεις,
Ὁ Δίας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ σὺ τῆς γῆς κυριάρχης.
Νεύεις τὰ φρόδια τὰ ξανθὰ, σὲ τρέμει ἡ οἰκουμένη.
Ἦδ' Διὸς ἡμέρῃσι ταῖς φλόγας τοῦ πολέμου·
Ἄς κοιμηθῇ σ' τὴν θήκην σου ἡ λάμψις τοῦ σπαθοῦ σου.
Ἰμέναιε, μόνῃ ἡ λάμψις σου τὸν κόσμον νὰ φωτίῃ.
Ἄνοιξι μὲ τ' ἀνδρόνα της ῥοδοπεριχυμένη,
Τὴ καλοκίτρι· τὸ εὐμορφο μὲ τοὺς γλυκοὺς καρπούς του
Εἶναι, ὦ βασίλειά μου, εἰκόνα τῆς ψυχῆς σου.
Θυμῆσου ὅταν ἔπασαν αἰχμηταὶ σ' τὴν μάχην
Κόραις, μητέρα, σύζυγος τοῦ Πέρσου βασιλέως.
Ἄκουσεν ἡ βασίλισσα, ὁ ἄνδρας τῆς φρονέθη,
Τὰ δόλη τὸ δοῦλε τοῦ καὶ τὴν χλαμύδα του εἶδε.
Σχίζει τὸ ὠραῖόν της πρόσωπο, τὰ στῆθη τὰ χιονάτα,
Θρηνολογεῖ ἡ πενθερὰ, θρηνολογοῦν ἡ κόραις.
Ἄκουσες, βασίλειά μου, τῶν γυναικῶν τὸ κλάυμα,
Σ' ἐπῆρε λύπη καὶ ἔτρεψες μὲ τοὺς ὀπληρχηγούς σου·
Τὰ ἄρματα ἠχολόγηται καὶ πολεμάρχους εἶδον
Ἡ ὀρφανῆς ἐνύμειον ὥρα θανάτου εἶναι.
Φιλιοῦνται καὶ ἀγκυλιάζοντα, μητέρα μὲ ταῖς κόραις.
Πέφτουν εἰς τὰ ποδάρια σου καὶ τὰ φιλοῦν μὲ δάκρυα·
Μίαν ἡμέραν, παρακαλοῦν, ζωὴν νὰ μᾶς χάρισης
Νὰ θάψωμεν τὸ λείψανον τοῦ βασιλέως Δαρείου·
Ἐπάτα ὅσους θάνατον ἄν νικητὴς ὀπαῖσαι.
Παρηγορῶντας ταῖς ἡμεῖς, μ' ἐκείναις συνδακρύζεις·
Ὁ Δάριος ζῇ, μὴν κίχεται, ζῇ καὶ θὰ τὸν ἴδῃτε.
Σὰν ἀδελφὸν θὰ τὸν δεχθῶ, ἂν ἔλθῃ εἰς ἡμεῖς.
Ἡ κόραις του εἶναι κόραις μου, θάνατον μὴ φοβείσθε,
Ἡ μάνα καὶ θυμὸς του μητέρα καὶ ἀδελφὴ μου.
Ἰμέναιε, τὴν λαμπάδα σου, φλόγα πυρὴ ἀναψέ την,
Κάψαι ταῖς λύπαις ταῖς παληαῖς, φέρε χαρὰ σ' τὸν κόσμον
καὶ οἱ ὠραιότεροι πάντων οὗτοι·

Νικήτρια ἐὼς τοῦ νικητοῦ, τὴν τύχην εἴθου τύχην,
Νίκησε τὸν ἀνίκητον τὸ κάλλος σου καὶ ἡ χάρις
Τῆς Καλλιόπης τῆς θεᾶς τὸ στίμα σου εἶναι στίμα.
Τὰ χεῖλη σου ὅταν ἱσταροῦν τοὺς θρήνους τῆς Τρωάδος,
Ψιλοὶ κλωνάρι βασιληῶν καὶ ἑλληνοπούλα εἰσσι.
Ἰδὲς κοράσιο εὐμορφο, ὁ χρόνος πρὶν νὰ κλείσῃ,
Ἀγδρὶ ἀπ' τὸν κόρπον σου τὰ τρυφερά χερσάκια
Χαμογελῶντας πιάζοντας ν' ἀπλόνη σ' τὸν πατέρα.
Τὴν Ἀρροδίτην τὴν θεᾶν τιμήσατε, ὦ νέοι,
Ταῖς ἀγρυπνίαις ὁρέγεται θεὰ ἡ φιλογελοῦσα,
Σ' τὸν ὕπνον μὴν ἀρίνετε ταῖς μυρομαμάτων νέαις,
Καλόχερρα ν' ἀνθίσουνε σ' τὸ χρέος τὰ κοράσια.
Εἶπαμεν τὸν Ἰμέναιον, Περσίε καὶ Βλλάς χαρῇτε.

Μετὰ τούτους τοὺς ἀρίστους κατὰ πάντα λόγον
στίχους, ἐνθα ἐπερίμενέ τις τὸ τέλος τοῦ ποιήμα-
τος, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον ὁ ποιητὴς νὰ προσέσθῃ
καὶ ἄλλους, ἵνα συμμιξῇ, ὡς εἰκάζομεν, τὴν λύπην
μετὰ τῆς χαρᾶς, ὅπως καὶ ἐν τῇ φύσει συνήθως ἔπε-
ται ἡ μία μετὰ τὴν ἑτέραν, ὡς ἄμεσος ἀκόλουθος·

συνάμα δὲ ἵνα παρεμβάλῃ καὶ ἰδέας ὑψηλὰς περὶ
θρησκείας. Καὶ τοῦτο μὲν ὀρθὸν καὶ καλὸν· ἀλλ' ὁ
ποιητὴς κατ' ἴδιον καὶ περιέργον τρόπον ἐκτελεῖ
αὐτό. Ποῦ δ' ὑψοῦται ἡ φαντασία αὐτοῦ ἐνταῦθα;
Ἀδομένον τοῦ Ἰμεναίου ποιεῖ δακρύοντα τὸν Ἀλέ-
ξανδρον, ἀναβιβάζει αὐτὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, δίδει
εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸν κεραυνόν, παρουσιάζει εἰς αὐ-
τὸν διὰ λίαν τολμηροῦ καὶ ἄλλως ἀτυγχωρήτου ἰ-
σῶς ἀναχρονισμοῦ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην πρῶ-
τον μὲν νέον, εἶτα δὲ εἰς ὑπέργχιον ἱερεῖα μετα-
μορφούμενον, καὶ ἀποκαλύπτοντα τὰ μετὰ τὸν Ἀ-
λέξανδρον συμβησόμενα εἰς αὐτὸν καὶ τὸν οἶκόν
του, καὶ κατηχοῦντα τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ
καὶ τῆς τριαδικῆς θεότητος, καὶ προλέγοντα τὴν
ἐλευσιν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὴν ταύτου ἀρχὴν ἐπὶ τῆς
γῆς ὡς διαδόχου αὐτοῦ, καὶ τέλος ἀποχαιρετῶντα
αὐτὸν διὰ τοῦ στίχου τούτου·

Χαίρε σ' τὴν νεκρανίστασιν πάσαι θὰ ἰδωθούμεν!
Ἐπὶ δὲ τούτοις παριστᾷ ἐνώπιον τοῦ Ἀλεξάνδρου
καὶ τὴν εἰκόνα τῆς μελλούσης κρίσεως ἐν ταῖς
στίχοις·

Λείψανα ἀπὸ τὰ μνήματα, ψυχὰς ἐμμανισθῆτε,
Εἶναι ἡμέρα κρίσεως, δευτέρᾳ παρουσίᾳ,
Ἐρχεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τὴν πλάσιν νὰ δικάσῃ,
Ὁ Λόγος ποῦ ἐνσαρκιώθηκε σ' ἀμίαντη παρθένα
καὶ τέλος ἀποθνήσκει ὁ ἥρωας μετὰ δύο ἔτη, ποιῶν
πρὸ τοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ στήθους ἄγνωστά τινα
ταῖς παρεστῶσι σημεῖα, δι' ὧν ἐμφαίνει τὸν σταυ-
ρόν. Ἀποθανόντα δὲ ὀνομάζει αὐτὸν ὁ ποιητὴς ἐν
τέλει τοῦ ποιήματος ἅγιον ἐν τούτοις τοῖς στίχοις.

Καίεται ἅγιος νεκρὸς σ' τὸ στρώμα τοῦ θανάτου,
Σ' τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ τάφος του, καὶ εἰς τὸν θεὸν ἡ ψυχὴ του
Ἐπειδὴ ὅμως τὸ τῶν γάμων ποίημα, μ' ὅλα
αὐτὰ τὰ ἐπεισόδια καὶ τὰς παρεμβάσεις δὲν πληροῖ
500 στίχους, ὅσους ὁ ἀγωνοθέτης ἀπαιτεῖ παρὰ
τῶν ἀγωνιζομένων ποιητῶν, ἔκρινε καλὸν ὁ ποιη-
τὴς νὰ προσέσθῃ καὶ ἔτι 200 στίχους, δέξιν
πρὸς τὸν Ἰψιστον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπιγρά-
φει αὐτὴν ὁ ποιητὴς· ἐνθα καταφαίνεται τὸ ἀκραί-
φνης ὑπὲρ πατρίδος αἰσθημα καὶ ἡ περὶ Χριστιανι-
κῶν κοινωνιῶν ὀρθὴ κρίσις αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα
ἀναμειγνύει πράγματα πολλὰ καὶ διάφορα, μικρὰν
ἢ οὐδεμίαν εἰς δέξιν ἀναφορὰν ἔχοντα, ὅπερ καὶ
αὐτὸς κατανοήσας, λέγει πού τῆς δεήσεως·

Ὅποιος μὲ ἐρχεται ὁμιλῶ.
Ἄλλ' ἡ ὁμολογία αὕτη οὐδόλως, νομίζομεν, δικαιο-
λογεῖ τοῦ ποιήματος τὴν πλημμελεῖ σύνθεσιν, ἣν
ὤφειλεν ὁ ποιητὴς ν' ἀποφύγῃ· διότι πᾶν καλλι-
τεχνικὸν ἔργον, καὶ τοιοῦτον εἶναι ἡ πρόβη νὰ ᾔ-
ναι βεβαίως, καὶ τὸ καταβαῖνον εἰς τὸν περὶ ἀρι-
στείου ἀγῶνα ποίημα, ὀφείλει νὰ τηρῇ τοὺς κανό-
νας, οὓς ὁ Πλάτων προλαβὼν ἐξέθεκεν ἐν τῷ Φαί-
δρῳ (σελ. 284.) λέγων·

« Δεῖ πάντα λόγον ὥς περ ζῶον συνεστάναι, σώ-
μα τι ἔχοντα αὐτὸν αὐτοῦ, ὥστε μήτε ἀκέφαλον εἶ-
ναι μήτε ἄπουν, ἀλλὰ μέτα τε ἔχειν καὶ ἄκρα,
πρέποντα ἀλλήλοισι καὶ τῷ ὅλῳ γε-
γραμμένα ».

Τούτων δ' ὀλιγορήσας, ὑπέπεσεν εἰς ἀμάρτημα. ὅπερ ὁ Ὁράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ τέχνῃ συμβουλεύει τοὺς ποιητὰς ν' ἀποφεύγωσι, παραγγέλλων καὶ αὐτὸς σύμφωνα τῷ Πλάτωνα

Denique, sit quidvis simplex dumtaxat et unum.

Ἀνωμαλίας τινὰς τοῦ λεκτικοῦ, οἷον ἀποστροφὰς φωνηέντων πρὸ συμφώνων, παρατονισμοὺς κυρίων ὀνομάτων τοῦ μέτρου χάριν, ἔτι δὲ ὀλίγας ξενικὰς καὶ βαρβάρους λέξεις καὶ τινὰς τῆς ἀρχαίας ἀσυνήθειας εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν, παραλείπομεν.

Τὸ ἕτερον εἰς χυδαίαν γλῶσσαν ποιήμα ἡ Βοσκοπούλα, ὑπολείπεται πολὺ τῆς χάριτος τούτου, εἰ καὶ αὐτὸ ἔχει τινὰς ἀρετάς. Ἐπειδὴ καὶ πολλὰς ποιητικὰς φράσεις ἔχει, καὶ εἰκόνας ἐπιτυχεῖς, καὶ ἀφέλειαν λόγου φυσικὴν καὶ ἀρμόζουσαν ὁσσοπούλα. Ἀλλὰ δὲν τηρεῖ μέτρον ἐν τοῖς λόγοις· αἱ διηγήσεις εἰσὶ λίαν μακრაὶ καὶ αἱ αὐτολογίαι ἀφόρητοι. Ἐτι δὲ καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ ὅλου οὐχὶ σαφής, καὶ ἡ ἐμφάνισις τῶν προσώπων ἀπίθανος, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν στίχων δύσκολος. Πολλαχοῦ διὰ τὴν τραχύτητα τῆς γλώσσης καὶ τὸ πλῆθος τῶν συνιζήσεων καὶ ἀποκοπῶν καὶ ἀποστροφῶν τῶν φωνηέντων καὶ πρὸ συμφώνων ἔτι.

Πρὸς ἀποφυγὴν εἰς τὸ μέλλον ἄλλου αὐτοῦ ποιούμεν λόγον καὶ τινος ποιήματος ἡ μᾶλλον γυμνάσματος, Νεότητος ἀνθ' ἡ ἐπιγραφομένου, περὶ οὗ ἄλλως οὐδεὶς λόγος ἤθελε γένει ἐν κρίσει ποιημάτων περὶ τοῦ ἀριστείου κρινομένων. Ὁ ποιητὴς τούτου ὁμολογεῖ πρὸς τοὺς κριτὰς ἐν τέλει τῶν ποιημάτων του, ὅτι ταῦτα ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς ποιητικῆς δάφνης ὅσον ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, καὶ τὴν ὁμολογίαν του ταύτην βεβαιοῖ ἡ εἰς τὸ ποιητικὸν πνεῦμα ὥδή του, ἵνα μὴ ἀναζητήσωμεν ἀλλαχοῦ ἀποδείξεις.

Τὸν περίδουλον τοῦ βίου μετ' ἐκτασίαν σιολίζεις,
Καὶ μετ' νῆμα εὐφροσύνης τὰς ἡμέρας μας συρράπτεις·
Εἶσαι δύναμις ἀγία ποῦ πυρκαϊὰς ἀνάπτεις,

Καὶ τὰ σύμπαντα φωτίζεις.

Ἐρωμένην σου σὺ ἔχεις τὴν βασίλισσαν τοῦ σκότους,
Πότ' ἀτέρχον γαλήνην, πότ' φρικαλέους κρότους,
Τὰ αἰθέρια πελάγη κατὰς αὐρὰ διαβαίνεις.

Καὶ εἰς τ' ἀπειρὸν πλανᾷσαι.

Πότε πάλιν καθῶ, λίθος εἰς τὴν ἐκστασίαν σου μένεις,

Καὶ θαρρῶ ὅτι κοιμᾷσαι

Εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου παρρηθὺς ἀναπετάσαι,

Καὶ κρημνίζεσαι εὐθέως ἀπὸ ἀχανεῖς ἐκστάσεις

Εἰς τοὺς κόλπους τῆς θαλάσσης.

Τὸ ἀπέραντον τῆς ὕλης βασιλείας σου θυμίζω,

Καὶ πόλιν σου νὰ γίνω κατ' ἡμέραν κοπιᾶζω.

Καθυποβάλλων δ' αὐτὰ ὁ ποιητὴς εἰς τὸν ἀγῶνα ἐπικαλεῖται αὐστηρὰν τὴν ἐπικρίσιν, ὅπως διορθώσῃ τὰ σφάλματα καὶ ἐλλείψεις του. Ἐπαινοῦμεν τὴν μετριοφροσύνην καὶ φιλομάθειαν· ἀλλ' ἀκαιρον νομίζομεν νὰ ἐλθέσωμεν νῦν τοὺς τῆς γραμματικῆς καὶ λογικῆς κανόνας, εἰς οὓς ἀντιβαίνουν τὰ γυμνάσματα αὐτοῦ. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὁμοίοις τούτῳ ποιηταῖς τὸ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ῥηθὲν ἐν Φαίδρῳ (σελ. 269).

Εἰ μὲν σοι ὑπάρχει φύσει ποιητικῶς εἶναι, ἔσθ' ἂν ποιητὴς ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ

μελέτην· ὅπου δ' ἂν ἐλλίπῃς τούτων, ταύτῃ ἀτελής ἔσθ'.

Καὶ τὸ τοῦ Ὁρατίου ἐν τῇ ποιητικῇ τέχνῃ τ. 38.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, neq. a m
Viribus, et versate diu, quid ferre recusent, ·
Quid valeant humeri.

Μετὰ τοῦτο ἔτονται τὰ κρεῖττονα κατὰ τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν πειρὴν πέντε ταῦτα ποιήματα·

1) τὰ νεανικά ἀθύρματα, 2) αἱ ἱστορικαὶ ποιήσεις, 3) ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ μυθιστορικοῦ ποιήματος ὁ Φλώρος, 4) ἡ Πατρίς καὶ ὁ Ἔρως καὶ 5) τὸ Κράμα χολῆς καὶ μέλιτος ἡ αἱ ἀδελφαὶ Ἰουλία καὶ Ἄννα.

Τούτων τὰ Νεανικά ἀθύρματα εἶναι συλλογὴ ᾠμάτων διαφόρων εἰς ποικίλα μέτρα πεποιημένων. Τὸ λεκτικὸν αὐτῶν ἱκανῶς κεκοσμημένον, οὐχὶ ἐλεύθερον ὅμως γραμματικῶν ἀμαρτημάτων. Ἡ ποιήσις μονότονος καὶ ποὺ σχοινοτενής. Αἱ αὐταὶ ἰδέαι ἐπαναλαμβάνονται πολλάκις ἄλλαις λέξεσιν ἢ εἰς τὸ αὐτὸ ἢ εἰς ἄλλα ᾄσματα. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινὰ ἐπιτυχῆ. Τοιοῦτον εἶναι τὸ εἰς ἔαρ.

Καὶ πάλιν ἐπανερχεσθαι μετ' ἀνθοφόρον πόδα,

Ὡς ἔαρ, τοῦ ἐνιαυτοῦ χαρίσσει νέότης.

Καὶ πάλιν ἐπανερχονται ἡ τέρψις καὶ ἡ παιδρότης,

Ἡ χλὼς καὶ τὰ ῥόδα.

—ο—

Ἐπὶ τῆς πεύκης ἡ τρυγὼν τὴν ἔλευσιν σου ψάλλει

Κ' ἐπὶ τῶν χέρτων ὁ βοσκὸς τὰ ἀπειρά σου κάλλι,

Κ' ἐν ᾧ τὰ πρόβατά του

Σκιρτῶσι, τὰ ἑαρινὰ ῥυθμίζει ᾄσματά του.

—ο—

Εἰς δάση καὶ λοφίδια, εἰς κήπους καὶ ἀλῶνας

Παντοῦ, παντοῦ τοῦ ἔρωτος ἀκούεται ἡ γλῶσσα,

Κ' ἡ ποιμνὶς γελῶσα

Συλλέγει δάθ' ὁρῶσά ἐς τοὺς τερπνοὺς λειμῶνας.

—ο—

Ἐξύπνησε καρδία μου, νεανικὴ καρδία.

Ἀνάλαβε ὡς ἄλλοτε τὸ πῦρ σου φαντασία·

Φεῦ! σὰς καλῶ ματαίως

Ἀπέπτει πλέον δι' ἐμὲ ὁ χρόνος ὁ ὥραιος.

—ο—

Τὸ ἔαρ ἐπανερχεται, τοῦ ἔαρος ἡ ὥρα,

Ἀλλὰ δὲν ἐπανερχονται αἱ εὐτυχεῖς μου τῶρα

Ἡμέραι τῶν ἐρώτων

Ἡμέραι ἀνεπίστροφοι τῶν χρόνων μου τῶν πρώτων.

—ο—

Ὡ! τῶρα τῶν τρικυμιῶν ὁ βρυχηθὺς μ' ἡδύνει

Ἡ θουελλα, αἱ λαίλακες, αἰῶνας τῆς ψυχῆς μου,

Ἐπόψεις προσφιλεῖς μου.

Δὲν ἦλθεν, ὅχ' ἡ αἰσιεὶς ἀπὸ λείπει ἐκείνη.

Ἐτι δὲ καὶ τὸ Ἀνακρεοντικῆς χάριτος μετέχον τοῦτο ἀπόσπασμα.

Ἡ δρόσος ἤδη ἔλουν ἔν' ῥόδον ὠρισμένον

Διὰ καλὴν παρθένον

Ἡ δρόσος πλὴν ἐδάρινε τὸν κάλυκα καὶ κλίνει

Τὴν ἐρυθρὰν του κεφαλὴν. Τὴν χεῖρα τίς θὰ τείνῃ

Τὸ ῥόδον νὰ ἐγείρῃ;

Ὁ ζέφυρος ἐπέρασε μετ' τὰ πτερὰ του πλήρη

Ἀέρος καὶ ἐκλόνησε τὸ ῥόδον εἰς τὴν κλῶνον,

Καὶ ἐκ τοῦ ῥόδου ἔπιτε δύο στυλίων σταγόνων,
Δάκρυ εὐαισθησίας.
Νὰ δρῶμαι αὐτὸ ἔτρεξα ἐν μέσῳ τῆς πρώτης,
Καὶ πρόθυμον ἐξέτεινα τὴν ἀπαλὴν μου χεῖρα,
Πλὴν μέλισσα κρυμμένη
Τὸν προταθέντα δάκρυον θανάσιμα τιτρίνει,
Κ' ἐγέλασεν ἡ Μοῖρα.
Ἄλλ' ἡ πρώτη ἔφυγε τὸ ῥόδον ἐμπαράνθη,
Ἡ πρώτη πρόθυμία μου τελείως ἐψυχράθη.
Ὡς τόρρα ἡ καρδία μου
Μισεῖ ἀντὶ νὰ χαίρεται τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἴα.

Τὸ πρῶτον τῶν τεσσάρων ποιημάτων τῶν Ἰστορικῶν ποιήσεων ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη εἰς Τρίπολιν πρὸς τοὺς Τούρκους ἀποστολὴν τοῦ υἱοῦ του ὡς ὁμήρου, καὶ εἶναι γεγραμμένον εἰς γλῶσσαν καλὴν. Ἀλλὰ τὸ προοίμιον αὐτοῦ εἶναι πλέον ἐκτεταμένον ἢ ὅλη ἡ ὑπόθεσις, καὶ τοσοῦτον ἐξωγικωμένον διὰ τῶν πολλῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων πρὸς τὸν Εὐρώταν, ὥστε ὁ ἀναγνώστης περιμένει μέγα τι καὶ ἐκτακτον· ἀλλ' ἡ μακρὰ αὐτοῦ προσδοκία ἐξαπατᾶται ἐν τέλει, καὶ αὐτὸς μὴ θέλων ἐνθυμεῖται τὸ τῆς γνωστῆς παροιμίας « ἰδυνεν ὄρος, εἴτα μὴν ἀπέτεκεν ». Non famum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ποιητοῦ ἡ ποιητικὴ τέχνη τοῦ Ὁρατίου ἐν στίχῳ 143. Ἀγνοοῦμεν ἔτι πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ ποιητὴς μετὰ τοῦ υἱοῦ ἐπράπε νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν Εὐρώταν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ συνδιαλεχθῶσι καὶ ἀποχωρισθῶσιν. Ἴσως χάριν τοῦ μακροῦ προοιμίου.

Εἰς τὸ δ' καὶ τελευταῖον ποίημα τῶν ἱστορικῶν τούτων ποιήσεων, ὅπερ ἐπιγράφεται ἡ ἀγαθὴ ἢ μὴ τῆρ, καὶ ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἀνατροφήν τῶν δύο ταύτης τέκνων, εὐρίσκομεν στίχους τινας μὲ ἀφέλειαν γεγραμμένους. Τὸ ὅλον οὖν, ὡς διδακτικὸν μάλιστα ποίημα, εἶναι χαλαρὸν, καὶ ἡ περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν πέντε αἰσθητικῶν διδασκαλία, ἡ περὶ ἀργίας καὶ ἐργασίας, καὶ ἡ περὶ ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ἀτελείας τοῦ ἀνθρώπου φιλοσοφικὴ θεωρία ὑπερβαίνει τὴν κατάληξιν παιδίων, ὧν τὸ ἐν ὑποτίθεται 5, τὸ ἕτερον 7 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ἡ στιχουργία ὁμοῦ καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι ἐλευθέρως ἀμαρτημάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ποίημα τοῦτο προήλθεν ἐκ καλὰμου Κυρίας, ὡς ἡ πρὸς τοὺς κριτὰς ἀνώνυμος ἐπιστολὴ λέγει, χαίρομεν ὅτι εἰς τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα κατέρχεται νῦν πρῶτον καὶ φιλόκαλος Ἑλληνίς, ἵνα προσβέτη καὶ αὐτὴ ἄνθος εἰς τὴν ποιητικὴν ἀνθοδέσμην τῆς ΚΕ'. Μαρτίου.

Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Φλώρου ἀνήκουσιν, ὡς ὁ ποιητὴς λέγει ἐν τῷ προλόγῳ, εἰς 6000 στίχων ποίημα, ἐξ ὧν ὑποβάλλει εἰς κρίσιν τοὺς ἐτοιμοὺς, 500 περίπου, ἀποσπῶν αὐτοῦ ἐκ πολλῶν ἀσμάτων. Τὸ πλεῖστον τούτων εἰσὶ μονωδία καὶ θρήνοι, ἐν οἷς δεικνύεται φιλοκαλία περὶ τῆς γλῶσσας καὶ τὸ μέτρον. Ἐν τιπὶ στροφαῖς ἀπαντᾶται καὶ αἰσθητικὸς λεπτότης, καὶ ἰδεῶν ἀνάπτυξις περίεργος, καὶ πάθος σφοδρότης οὐ μικρὰ ἐν ποιητῇ νεανίᾳ 17 ἐτῶν, ἔτι ἐκπαιδευμένῳ,

κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀσματος.

Δεκαεπτέτης τὰς νευρὰς τῆς λύρας νὰ ἐγγίσω
Τολμῶ, καὶ ἡ καρδία μου παλμοὺς θαλάσσης πάλλει.
Ἄλλ' ἂν θελήσω τὸν ζυγὸν τοῦ Φοῖβου ν' ἀποσείσω,
Σιγῶσι μὲν τὰ χεῖλῃ μου, πλὴν ἡ ψυχὴ μου ψάλλει,

ἐνθα ὁ τελευταῖος στίχος εἶναι λίαν ἐπιτυχής. Καὶ εἰς ἄλλας λυρικὰς στροφὰς ἀπαντῶμεν καλοὺς στίχους. Ὡς τούτους τοῦ ἐ- ἄσματος.

Δίξτε με πάλιν, θάλασσα, εἰς τὰ ὕδαρ σου στέρνει,
Καὶ τὸ θρυσμένον σάρος μου, ὡς σοι φανῇ, κυδέρνει
Πηδάλιον μου μόνον.

Τί πρὸς ἐμὲ, ἡ κύματα, ἡ οὐρανός, ἡ σάλος;
Ὅταν ἐγὼ ἤμην χειμῶν, τίς ὁτήγος; μου ἄλλος
Καλλίων τῶν χειμῶν;

Πελάγη μ' ἐπροσμένετε τοσοῦτον καὶ ταχέως;
Δεχθῆτέ με καὶ ἡ ἔρηρὰ μὲ φέρεται τραχέως,
Ὡς μόνον μου πριστάται!

Ὡς κύμα σας, πλανήτε με, ὡς κύμα. Ποῦ ὑπάγει
Τὸ φύλλον ἐρισιότητά, ὅμας αὐτὰ, πελάγη.
Ἐμὲ. . . μὴν ἐρωτᾷτε.

Ἐπάρχουσιν ὁμοῦ καὶ πολλὰ κατ' ἐννοίαν ἡμαρτημένα ἢ ἀκατάληπτα, ὧν ἡ διόρθωσις πρέπει νὰ γείνη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ καὶ ἀναθεωρήσει τοῦ ὅλου ποιήματος.

Πλείονος λόγου ἐδέοντο τὰ δύο ἄλλα ποιήματα, τὸ Κρᾶμα χολῆς καὶ μέλιτος καὶ τὸ Πατρίς καὶ Ἑρως. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὸ πρῶτον τούτων εἶναι ἀτελές, ὡς μὴ προφθάσαντος τοῦ ποιητοῦ νὰ προσβέτη καὶ τὰ ἐλλείποντα τρία ἄσματα ἐκ τῶν ἑνδεκα, ἐξ ὧν συνίσταται τὸ ὅλον ἔπος, καθ' ἃ ὁ ποιητὴς ἐν τέλει τοῦ ἰδίου ποιήματος λέγει, ὑποδεικνύων αὐτὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήματος ἐν τούτοις: « Δύο μηνῶν νύκτες (καθότι αἱ ἡμέραι ὁλόκληροί ἄλλοθι ἐδαπανῶντο) δὲν ἦσαν ἀρκοῦσαι πρὸς περιεστρεμμένην παρέωσιν τοῦ ἔργου, ὃ ἀνεπασιβήτως πως ἔλαθε μεγάλην ἀνάπτυξιν. Διὰ δὲ τὴν ἔλλειψιν τοῦ χρόνου ἐχρητάμην τῷ ἐξαμέτρῳ. Ἄν δὲ περὶ τοὺς τονισμοὺς τῶν ἄρσεων καὶ τὴν διάταξιν τῆς ὕλης μ' εὖρητέ που ἀμαρτάνοντα, ἢ σχοινατενεῖς ἀναγνῶτε περιγραφὰς καὶ εἰκόνας, ἢ ἐπαναλήψεις ἰδεῶν καὶ φράσεων, ἀπόδοτε ταῦτα μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ χρόνου ἔλλειψιν ἢ τούτων ἕνεκα παραλείπομεν νῦν τὴν κρίσιν αὐτοῦ, ὅπως ἐπεξεργασθεὶς καθυποβάλλῃ αὐτὸ τέλειον καὶ ἐπιδιωρθωμένον εἰς ἄλλον ἀγῶνα.

Τὸ δεύτερον, ἥτοι ἡ Πατρίς καὶ ὁ Ἑρως, εἶναι τέλειον καὶ ἱκανῶς ἐκτεταμένον ἔπος, ἐπειδὴ πληροὶ 1099 στίχους ἐξαμέτρους. Ἀλλὰ τί νὰ εἰπώμεν περὶ αὐτοῦ; Ἄν ὁ ποιητὴς ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἐπιδιορθώσει συνέστελλε τὸ πλῆθος τῶν στίχων εἰς τὸ ἥμισυ, ἀφαιρῶν πρῶτον μὲν μέγα μέρος τῶν πολλῶν εἰκόνων, ἃς ἀφθόνως ἐκβέτων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ, συγχίζει τὸν νοῦν καὶ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, διότι ἡ μία ἐξαλείφει τὰς ἐντυπώσεις τῆς ἄλλης· καὶ δεύτερον ἂν ἦτο βραχύτερος εἰς τὰς μακρὰς περιγραφὰς τόπων καὶ χρόνων καὶ προσώπων, καὶ εἰς τοὺς μεταξὺ τούτων κενοὺς ἰδεῶν λόγους, καὶ εἰς τὰς ψυχρὰς φιλα-

σαφικὰς σκέψεις, δι' ὧν τὸ ποίημα ἀποδίδει ψυχρὸν καὶ χαλαρὸν, ἤθελεν ἔχει αὐτὸ ἀξίαν· διότι ὁ ποιητὴς καὶ φαντασίας εὐμοιρεῖ καὶ φιλοκαλίαν ἔχει. Ἀλλ' αἱ ἐλλείψεις ἐκεῖναι καὶ ἡ μετρία τῆς γλώσσης γνώσις, καὶ ἡ οὐχ ἥττον οὐσιώδης ἐλλειψὶς τῆς οἰκονομίας καὶ πλακῆς τοῦ μύθου καταπνίγουσι καὶ τὰς ἀρετὰς τὰς νῦν ἐν τῷ ποίηματι εὐρισκόμενας. Πρὸς τούτοις καὶ αὐτὴ ἡ στιχουργία δὲν εἶναι ἐλευθέρᾳ ἀμαρτημάτων· ἐπειδὴ πολλοὶ στίχοι δὲν ἔχουσι τὴν ἀπαιτουμένην τομήν· ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις ὑπάρχουσιν εἰς τὰς ἀρτεῖς ἄστονοι συλλαβαί, καθιστῶσαι ἄρρυθμον ἢ κακόρρυθμον τὸν ἑξάμετρον.

ὑπολείπονται ἐτι τρία ποιήματα, ὁ Ἕλλην τῆς Ἰδης, ὁ Ἰδὴς τοῦ δημίου καὶ ἡ Εἰκασία, ὧν ἕκαστον πολλὰς ἀρετὰς ἔχον, ἐρίζει δικαίῳ τῷ λόγῳ περὶ τοῦ ἀριστείου· διὸ κρίνομεν καὶ ἡμεῖς ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὰ ἀκριβέστερον.

Ὁ Ἕλλην τῆς Ἰδης, ἔπος μυθιστορικὸν 640 στίχων ἑξαμέτρων καὶ εἰς δύο ἔμματα διηρημένον, ὑπόθεσιν ἔχει ταύτην. Ἐπὶ τῆς ἐν Κρήτῃ ἀρχῆς τῶν Ἑνετῶν Χαρίλαός τις, υἱὸς ἥρωος τῆς Ἰδης, μετὰ τινα ἦγταν τῶν Κρητῶν διδεται σὺν ἄλλοις ἑννέα νέοις ὁμηρὸς τῷ νικητῇ καὶ στρατάρχῃ τῶν Ἑνετῶν Ἀλφόνσῳ. Τῶν ἑννέα φονευθέντων ὑπὸ τούτου, σώζεται ὁ Χαρίλαος ἐξ ἔρωτος τῆς ὠραίας θυγατρὸς τοῦ στρατάρχου, Ροδώπης. Ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ Χαρίλαου, μαθὼν ἐκ ψευδοῦς φήμης καὶ τούτου τὸν θάνατον, βαρυθυμῶν ἀρνεῖται τὴν παραιτέρω ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν νῆτον Νάξον καὶ γίνεται μοναχὸς ἐρημίτης. Ὁ δὲ νέος Χαρίλαος δυσανασχετῶν νὰ μένῃ ἐν ἀργίᾳ καὶ φυλακῇ, προδίδων τὴν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνιζομένην πατρίδα, πείθει τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ, καὶ αὐτῆς συνεργία ἀπέρχεται κρύφα εἰς τὸν στρατὸν τῶν Κρητῶν. Γενναίως δὲ μαχόμενος κατὰ τῶν Ἑνετῶν, καὶ ἀείποτε διαπρέπων ἐν ταῖς μάχαις, δὲν πύζει ἐνθυμούμενος τὴν σῴτειραν αὐτοῦ ἐρωμένην, πρὸς ἣν κατὰ πᾶσαν νύκτα κομίζει αὐτὸν ὁ Ἕρως μετὰ τὰς μάχας ἐν στολῇ Ἑνετοῦ στρατιώτου. Τὰς νυκτερινὰς ταύτας συνεντεύξεις τῶν δύο ἐραστῶν προδίδει εἰς τὸν πατέρα τῆς Ροδώπης ἐξ ἀντιζηλίας ὁ ὑπηρέτης Κάτων. Ὁ δὲ πατὴρ ἔρχεται νυκτὸς διὰ τῆς αὐτῆς θύρας εἰς τὸν κήπον, ὅπου ἡ θυγάτηρ ἐπερίμενε τὸν ἐραστὴν ἐν τῇ συνήθει ὥρᾳ. Ἡ μακρὰ προσδοκία καὶ τοῦ πάθους ἡ θερμότης προδίδει αὐτὴν πρὶν διακρίνῃ σαφῶς τίς ὁ εἰσερχόμενος. Τὴν σκηνὴν ταύτην οὕτω καλῶς διαγράφει ὁ ποιητής·

Ἐτρίξε τέλος τὸ κλειθρον γνωστῆς εἰς τὸν ἔρωτα θύρας,
Σύμβολα μάχης πηλμῶν ἐν δυσὶ μαχομένων καρδίαις·
Κλώνων καὶ φύλλων ὁ θροῦς σειομένων ἡσυχῶς ἠκούσθη·
Ἐβλεπλήσιον γνωστὴν ἐν τῷ σκότει σκιάν ἡ παρθένος,
Κ' εἶπε μὲ τρέμοντα χεῖλη γνωστὰς εἰς τὸν ἔρωτα λέξεις·
« Ἀγγελε, ἦλθες λοιπόν; » ἀπροσδόκητον ἠλθον ἡκούσθη,
« Ὡς βροντῆς κεραυνὸς εἰς γαλήνιον νύκτα ἐνοκῆπτων »
Κ' ἦν φωνὴ τοῦ πατρὸς, ἣν ἡ κόρη δὲν ἤκουσε πλέον. . .
Ἐπεσεν, ὡς ἡ τρυγὼν εἰς φωνὴν πυροβόλου κροτοῦντος
Πίπτει, ἐν ᾧ προσδοκᾷ τὸν πιστὸν εἰς κλώνιον εἰαίαν.

Ὁ πατὴρ διατάσσει παραυτίκα νὰ ἐγκλείσῃσιν αὐτὴν εἰς σκοτεινὸν κοιτῶνα, αὐτὸς ἐνεδρεύων μετ' ἄλλων τριῶν ὀπλοφόρων ὀπισθεν φυλλάδος τοῦ κήπου ἵνα συλλάβῃ τὸν ἐρχόμενον Χαρίλαον, οὗ τὴν ἐλπίσιν οὕτω περιγράφει ὁ ποιητής·

Τὸν τῆς Σελήνης φανὸν ὁ αἶθρ δὲν ἀνῆψεν ἀκόμη,
Πλὴν ὁ πιστὸς ἐραστὴς, τῶν αἱμάτων φυγὼν τὰ ἐδάρη,
Ὅλος φαιδρότης ἐπὶ τῶν πτερόγων τοῦ πόθου ἐπέτα.
Προεπορεύετο φέρων πυρσούς ἀνὰ χεῖρας ὁ Ἕρως,
Κ' ἔλαμπε κ' ἔχαιρε πέριξ ἡ γῆ κ' ἐμειδίον τὰ ὄρη.
Ἐβῶθεν θύρας γνωστῆς τὰ πτερά του συνέστειλ' ὁ πόθος·
Ἐτρίξε πάλιν τὸ κλειθρον, τὰ φύλλα ἐσείσθησαν πάλιν,
Μόνα τὰ στήθη τῆς Κόρης παλμοὶ δὲν ἐτάλευον τότε.
Ἦτον ἐκείνος· τὸν εἶδον τὰ γνώριμα δένδρα τοῦ κήπου·
Ἦτον ἐκείνος· ἡσπάρθη τὴν κόμην του γνώριμος αὐρᾷ·
Μόνη δὲν εἶδεν αὐτὸν, δὲν ἡσπάρθη αὐτὸν ἡ Ροδώπη.

Τοῦτον δ' ἐλθόντα συλλαμβάνει καὶ ρίπτει εἰς πύργου εἰρκτὴν ὁ Ἀλφόνσος, καὶ τὴν πρῶτην πορεύομενος κατὰ τῶν προσερχομένων πολεμίων, ἐπιτρέπει τὴν φυλακὴν τοῦ Χαρίλαου εἰς τὸν προδότην Κάτων, παρχηγέλλων νὰ φονεύσῃ αὐτόν. Τὴν φρικτὴν ταύτην διαταγὴν ἤκουσεν ἐκ τοῦ παρακειμένου κοιτῶνος ἡ Ροδώπη, καὶ ἐν τῇ ἀκοῇ ἐντρομος ἡ ψυχὴ αὐτῆς γενομένη, κυμαίνεται μετὰ τὸ φόβου καὶ ἐλπίδος. Ὁ δόλιος Κάτων, μὴ θέλων νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀλφόνσου, ὅπως μὴ δυσαρρεστήτῃ τὴν Ροδώπην, ἣς ἠλπίζε νὰ ἐλκύτῃ ἐν τέλει τὴν καρδίαν, ἐλθὼν ὑπόσχεται αὐτῇ νὰ σώσῃ τὸν ἐραστὴν ἢ δ' ἀθῶα νεάνις, οὐδένα δόλον ὑποκτευνθεῖσα, δέχεται τὴν πρότασιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ποθητοῦ ἐραστοῦ, καὶ ἀφόδως ἀκολουθεῖ αὐτὸν εἰς θάλαμον πλήρη ὀπλῶν, ὅπου ἐνδύεται καὶ αὐτὴ στολὴν στρατιώτου δημίου, καὶ ὁδηγεῖται εἰς τὸν πύργον, ἐνθα ἐφυλάσσετο δέσμιος ὁ ἐραστὴς. Τὴν συνέντευξιν ταύτην τῶν δύο ἐραστῶν διαγράφει ὁ ποιητὴς ἐν στιχ. 217—235, προτάσσων τὴν κατ' ὄναρ ἐμφάνισιν τῆς εἰκότος τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοπατρίδος νέου.

Ἐπινωττον εἰς τὴν ὕγρὰν τῆς θαλάσσης οἱ ἀνεμοὶ κλίνην·
Μόνος ὁ ἥρως, πτηνὸν τῆς νυκτός, ἐγρηγόρει ἀκόμη·
Φάντασμα δούλης ὠχρᾶς, αἱματόφυρτα ῥάκη φερούσης,
Ἦρχετο χύνων βαρὺν στεναγμὸν εἰς τὰ βάθη τοῦ πύργου,
Ὅτε τὰ φλέγαρ' αὐτοῦ ὁ παρήγορος ἔψαυεν ὕπνος.
Ἦτο δακρύων μετὴ καὶ ἀνοίγουσα χεῖλη τοῦ πένθους·
Ἐλεγε « θνήσκω καὶ σὺ ἀναιρεῖσαι τέρψαις ἐρώτων; »
« Ὡς ἐγνώριζω Πατρίδι » ἀνεφώνει στεναγμῶν ὁ ἥρως.
Φροῦδῃ πλὴν ἦτο σκιά κ' ἐν τῷ σκότει ἔχανετο πάλιν.
Χεῖρας δισμῆαι ἐν ᾧ πρὸς τὸ φάσμα ἔτειν' ἐκεῖνος,
Ἦλχεν ἐξω βραδύ τῆς δαῖδος τὸ γνώριμον βῆμα·
Δόλου δὲ θῦμα φρουρὸς τὴν Ταρτάρειον ἤνοιξεν πύλην.

Ἕρως ἰ εἰθε νὰ δεχθῇς τῆς λατρείας τὰ κάλλιστα δῶρα,
Τοὺς ἀριστεύς σοι παλμοὺς καρδιῶν φλεγόμενων ν' ἀκούσης,
Ἀκουσον πῶς μαγικοὶ τῆς ἀγάπης ἡχοῦσιν οἱ εὐδόγγοι.
« ὦ! δὲν ζητῶ τ' οὐρανοῦ πλειότερας στιγμὰς εὐωχίας.

Λύει αὐτὸν ἡ Ροδώπη, καὶ ὀπλίσασα συγχωρεῖ ν' ἀπέλθῃ πρὸς τοὺς οἰκεῖους καὶ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἰδίαν πατρίδα· ἀλλὰ παραγγέλλει αὐτῇ νὰ φείδῃται τῆς ζωῆς τοῦ πατρὸς τῆς ἐν ταῖς μάχαις. Αὐτὴ δὲ φοβούμενη τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς, ἐμδαίνει μετὰ

τοῦ Κάτωνος εἰς λέμβον καὶ ἀποπλέει ἐκ Κρήτης. Ἐν τῷ πλῶ ἐκφράζει κατὰ πρῶτον ὁ Κάτων τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτά του, ὃν εἶχεν ἐκ πολλοῦ χρόνου, ὅτε ἦτο οὗτος ἐν Ἑνετίᾳ ἔτι, λέγων ὅτι αὐτὴν ἀναζητῶν ἦλθεν εἰς Κρήτην καὶ νῦν ἄγει λαβὼν. Ἡ λειποθυμία καὶ ἡ σιγὴ τῆς ἀπατηθείσης ἀθώας κλείει τὸ πρῶτον ἄσμα.

Ἐν τῷ δευτέρῳ σπεύδει πρὸς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων ὁ ἀπολυθεὶς Χαρίλαος καὶ ταχέως συνέρχεται εἰς μάχην κατὰ τῶν Ἑνετῶν, ἐν ᾗ πίπτει ὁ πατὴρ τῆς Ῥοδώπης, φονευθεὶς τῇ χειρὶ τοῦ Χαριλάου, λητμονήσαντος ἐν τῇ θερμότητι τῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος ὀργῆς τὴν τελευταίαν παραγγελίαν τῆς σωσάσης αὐτὸν ἐκ τοῦ θανάτου ἐρωμένης. Πίπτει μὲν ὁ Ἀλφόντος, ἀλλ' ἡ νίκη στρέφει τὰ ὅπλα τῶν Ἑνετῶν. Τὴν ἐσπέραν μετὰ τῆς μάχης ἔρχεται πάλιν ἐν τῇ συνήθει ὁρᾷ εἰς τὴν πόλιν ὁ Χαρίλαος πρὸς τὴν ἐρωμένην· ἀλλ' εὐρίσκει κε κλεισμένην τὴν γνωστὴν τῶν ἐρώτων θύραν. Κρούει αὐτήν, ἀλλ' οὐδεὶς ἀποκρίνεται, διότι ἡ Ῥοδώπη δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα. Ἀπελπισία καὶ θρήνοι πληροῦσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀποτυχόντος ἐραστοῦ, ὅστις μὴ θέλων νὰ βλέπῃ τὸ φῶς τῆς πατρίδος μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ φωτός τῆς καρδίας, ἐμβαίνει εἰς πλοῖον καὶ ἀπέρχεται ἀποχαιρετῶν τὴν πατρίδα καὶ θρηνῶν ἐν μονωδίᾳ κατὰ τὸν πλοῦν τὴν ἰδίαν συμφορὰν. Ἡ δὲ Ῥοδώπη πλεύουσα μετὰ τοῦ Κάτωνος καταλαμβάνεται ὑπὸ τρικυμίας σφοδρᾶς, ἐξ ἧς σώζεται αὐτὴ μόνη εἰς Νάξον, ὅπου ποιμενὶς ῥακενδύτις θόσκει πλουσίων Ναξίων πρόβατα, θρηνοῦσα ἐπὶ τῶν ὁρέων τὸ ἄττατον τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς ἰδίας συμφοράς. Γέρων ἐρημίτης ὁ ἐκ Κρήτης φυγὼν πατὴρ τοῦ Χαριλάου, συγκινηθεὶς ἐκ τῶν θρήνων τῆς ποιμενίδος προτέρχεται καὶ ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν τῶν πολλῶν κλαυθμῶν καὶ θρήνων. Αὐτὴ δὲ διηγεῖται τὴν ἰδίαν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ πρὸς τὸν Χαρίλαον ἔρωτος προσέτευσσα ὅτι, ὁμηρον δοθέντα τῷ πατρὶ αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κρητῶν μετ' ἄλλων ἐννέα, ἔτωσε τοῦ θανάτου ἡ νεάνις, καὶ ἐν τέλει τὴν ἐκ τῆς τρικυμίας σωτηρίαν αὐτῆς. Ἀμοιβαίως καὶ ὁ γέρον δ' ἡρεῖται τὰς ἰδίας τύχας, ὁμολογεῖ ἐκυτὸν πατέρα τοῦ Χαριλάου, ὃν δοὺς ὁμηρον τῷ Ἀλφόντῳ καὶ μαθὼν τὸν αὐτοῦ θάνατον, ἐξ ἀπελπισίας ἐγκατέλιπε τὴν πατρίδα καὶ ἦλθεν εἰς Νάξον ἵνα τελειώσῃ ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὸν βίον. Ἡ κοινὴ τύχη καλεῖ τοὺς δύο ἐρημίτας ὑπὸ τὴν αὐτὴν καλύβην πρὸς ἀμοιβαίαν παρηγορίαν.

Ὁ Χαρίλαος ἀναζητῆτας εἰς πόλεις καὶ χώρας τὴν ἐρωμένην καὶ οὐδαμῶς δυνηθεὶς ν' ἀνεύρῃ αὐτήν, φλογίζει τοὺς ἀπανταχοῦ Κρητὰς νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος, καὶ αὐτὸς ἐτοιμάζεται πάλιν εἰς νέους ἀγῶνας. Ἀλλὰ πρῶτον ἔρχεται εἰς Νάξον πρὸς τὸν γέροντα Κρητᾶ, πρὶν ἀπέλθῃ εἰς τὸ πεδίου τῶν μαχῶν, ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ ὡς ἀγίου γνωστοῦ ἤδη γενομένου τοῦ ἐρημίτου. Ἐν τῇ συνδιαλέξει ἀναγνωρίζει ὁ πατὴρ τὸν υἱόν, διηγεῖται οὗτος τὰς τῶν Κρητῶν

μάχας καὶ τὸν φόνον τοῦ στρατάρχου τῶν Ἑνετῶν Ἀλφόντου. Ἡ Ῥοδώπη, ἐντὸς τῆς καλύβης οὖσα, ἀκούτασα τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτῆς· ἐξέρχεται αἰφνὶς ἐντρομος καὶ παράφορος ἐκ τοῦ ἀνελπίστου ἀκούσματος, καὶ ἀναγνωρίζεται οὕτως μετὰ τοῦ Χαριλάου· ἀλλ' ἀποτρέπεται τὸν τέως πολυπόθητον ἐραστὴν ὡς φονέα τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ παράφορον ἐκ τῆς λύπης γενομένη, πλανᾶται εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐν τέλει ρίπτει ἐκυτὴν ἀπὸ ὄρους ὑψηλοῦ εἰς βάραθρον καὶ τελευτᾷ. Ὁ πητὴρ καὶ ὁ υἱὸς θρηνοῦσιν αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν χρόνον· Ὁ Χαρίλαος ἀναχωρεῖ πάλιν εἰς Κρήτην, ὅπου πίπτει γενναίως κατὰ τῶν πολεμίων μαχόμενος. Πλοῖον δ' ἐκείθεν ἐλθὼν εἰς Νάξον φέρει τὴν πικρὰν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἰς τὸν πατέρα, οὕτινος τοὺς ἐκ τῶν δακρύων ἀποξηραθέντας ἢ ἡ ὀφθαλμοὺς καλύπτει παραυτίκα ὁ θάνατος.

Τοιοῦτος ὁ μῦθος τοῦ ποιήματος. Ἐν αὐτῷ φαίνεται ἡ περὶ τὴν εὐρεσιν τέχνη καὶ φιλοκαλία τοῦ ποιητοῦ καὶ πολὺ τὸ διάφορον, ὑπερ τηρεῖ ἀδιάσπαστον τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου διὰ παντός τοῦ ποιήματος. Ἡ οἰκονομία τοῦ ὅλου εἶναι μὲν, γενικῶς εἰπεῖν, καὶ μάλιστα ἐν ἀρχῇ, ἱκανῶς ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν πραγμάτων παρασκευασμένη, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἡ μετάδοσις γίνεται οὐχὶ ἐναργῶς καὶ φυσικῶς, ὥστε ὁ ἀναγνώστης ἀναγκάζεται διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν ν' ἀναζητῇ αὐτὸς τὴν συνέχειαν καὶ τὸν σύνδεσμον τῶν ἐννοιῶν. Ἡ τοῦ μῦθου μάλιστα λύσις, ἥτις εἶναι τὸ δυσχερέστερον μέρος παντός ποιήματος, καὶ ἐνθα δεικνύεται ἡ τοῦ ποιητοῦ τέχνη καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς εὐρέσεως, εἶναι ἀπίθανος καὶ θεδιατμένη. Ἐπειδὴ πάντα τὰ κύρια τοῦ ποιήματος πρόσωπα συνάγει ὁ ποιητὴς εἰς τὴν νῆστον Νάξον. Καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ γέροντος, πατρὸς τοῦ Χαριλάου, μετὰ τῆς ἐρωμένης τούτου εἶναι ἄτεχνος, καλὴ δὲ ἡ τῶν δύο ἐραστῶν ἡ συνάντησις ὅμως αὐτῶν ἀπίθανος, ὡς καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ποιμενικοῦ βίου τῆς νεάνιδος, βασκυῦσας ἐν τοῖς ὄρεσι ξένα ποίμνια, καὶ ἡ ἀνευ λόγου εὐκολος συγκατάθεσις αὐτῆς νὰ συζῇ ἐν τῇ ἐρημίᾳ μετὰ τοῦ γέροντος ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην. Ὡσαύτως ἀπίθανος εἶναι καὶ ἡ πρὸς τὸν γέροντα διήγησις τῆς ἐκ τῆς τρικυμίας σωτηρίας τῆς Ῥοδώπης· διότι ὡς ἐκ θαύματος σώζεται αὕτη μετὰ τῆς λέμβου, ἀπόλυται δὲ ὁ ἀκολουθῶν αὐτὴν Κάτων, ἡ τοῦλάχιστον οὐδεὶς γίνεται λόγος ἐν τῷ ποιήματι περὶ τῆς τύχης τούτου. Κάλλιστα μὲν εἰκονίζει ὁ ποιητὴς ἐν στιχ. 284 διὰ τῆς σιωπῆς καὶ λειποθυμίας τὴν ἐκπληξιν τῆς ἀθώας Κόρης, ἀποπλήκτου τρόπον τινὰ γενομένης ἐκ τῆς ἀκοῆς τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος τοῦ Κάτωνος· διότι πάντα διὰ λόγου ἐκφράσις τῆς λύπης καὶ ἀπελπισίας αὐτῆς ἐκ τῆς ἀπάτης τοῦ δολίου ἀνδρός καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου, εἰς ὃν αἰφνὶς εὐρίσκεται μακρὰν συγγενῶν καὶ πατρίδος, εἰς χεῖρας δὲ τοῦ ἐξαπατήσαντος αὐτήν, ἤθελεν εἰσθῆαι λίαν ἀσθενῆς. Ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐν τῇ λειποθυμίᾳ τῆς Κόρης ἐμφάνισις τῆς Ἑκάτης; Τίνος ἕνεκα ἡ θεοφάνεια αὕτη; Ἴνα ἴδῃ τὸ κάλλος αὐτῆς εἰς

τὸ κάτοπτρον τοῦ πόντου λέγει ὁ ποιητής. Ἀλλὰ διατί ἐμφανίζεται ἡ σελήνη εὐθὺς μετὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἔρωτος τοῦ Κάτωνος καὶ ἐν τῇ λειποθυμίᾳ τῆς κόρης; Ἴνα δοῖται ἴσως αἰτία εἰς τὸν ποιητὴν νὰ προσέσῃ τοῖς ἄλλως καλοῦν τούτους στίχους ἐν τέλει τοῦ αἵματος.

Τότε παρθένος καλὴ κ' ἡ φιλάρεστος ἦλθεν Ἐκάτη,
Ὅπως τὰ κάλλη αὐτῆς εἰς τὸ κάτοπτρον ἴδῃ τοῦ πόντου,
Κ' εἶδε τὴν κόρην ἐκεῖ. . . Ἀφροδίτη μαρμαρίνος ἦτο
Ἐκ τοῦ λιθίνου αὐτῆς σιγελιδίου χαμαὶ πεπιτωμένη,
Ἄνευ πνοῆς καὶ μὴ μόνον τῆς τέχνης τὸ ἄφουχον κάλλος.

Ὡς οὐσιώδες ἀμάρτημα τοῦ ὅλου ποιήματος νομίζομεν καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ποιητής δὲν τηρεῖ τὸν προσήκοντα καὶ ἀρμόζοντα χαρακτήρα τῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν λαμβάνει τὴν ὑπόθεσιν. Ἐπειδὴ, ἐν ᾧ αὕτη ἀνήκει εἰς προγενεστέρους χρόνους, τῶν προσώπων ὁ χαρακτήρ δὲν φέρει τι ἰδιάζον καὶ ἀρμόζον εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην· ἀλλὰ περιγράφεται οὕτως, ὥστε, ἂν τις ἀντὶ τούτων εἰσαγάγῃ τοὺς νῦν ζῶντας Κρήτας καὶ Τούρκους, τὸ ποίημα οὐχ ἥτιον ἤθελε συμφωνεῖ πρὸς τὰ σήμερον ἦν καὶ τὸν χαρακτήρα τούτων.

Τῇ ἑλλειψίν ὅμως ταύτην ἀναπληροῖ πῶς ὁ ποιητής δι' ἄλλης ἀρετῆς. Ἐπειδὴ τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας ἐνὸς ἐλάχιστου τῶν προσώπων εἰκονίζει δεξιῶς. Λεομεύεται μὲν ἡ τοῦ Χαριλάου ψυχὴ διὰ τοῦ ἔρωτος τῆς Ροδῶπης· φαίνεται οὗτος πρὸς ταύτην πιστός καὶ σταθερός, καὶ σπεύδει νὰ περιβάλλῃ ἑαυτὸν μὲ δάφνας πολεμικῆς δόξης καὶ ἀνδρίας, ὅπως ἀρέσῃ εἰς μᾶλλον εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἐρωμένης· πλὴν δὲν προδίδει χάριν αὐτῆς τὴν πατρίδα, δὲν γίνεται ἐπιλήσιμος ταύτης ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλῶν ἀγαθῶν, ἃ παρέχει αὐτῷ ὁ οἶκος τοῦ δουκὸς, πατὴρ τῆς ἐρωμένης, Ἀλφόνσου. Εἰς τὸ γενναῖον τοῦτο αἶσθημα τοῦ εὐγενοῦς νέου, ὑπῆκουσα ἡ ὡραία κόρη, συγχωρεῖ αὐτῷ ν' ἀπέλθῃ καὶ νὰ μάχηται ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· ἀλλὰ καὶ αὕτη πάλιν δὲν λησμονεῖ τὸ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ πατρὸς αἶσθημα, ὅπερ ἱερώτερον καθήκον ἐπιβάλλει αὐτῇ. Λέγεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς καὶ ν' ἀκολουθήτῃ τὸν Κάτωνα, ὅπου οὗτος θέλει, ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἐραστοῦ, ἀλλὰ δίδουσα τὸ ξίφος (στιχ. 241) τῷ ὑπ' αὐτῆς ἀπολυομένῳ ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ τῶν δεσμῶν Χαριλάῳ, καὶ εἰς τὴν μάχην ἀπερχομένῳ ἵνα πολεμήσῃ τὸν ἴδιον αὐτῆς πατέρα, παραινεῖ νὰ φείδῃται τῆς ζωῆς τοῦ πατρὸς τῆς. Τὸ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αἶσθημα εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρὸν ἐν αὐτῇ, ὥστε ἂμ' ἀκούσασκ παρὰ τοῦ Χαριλάου ὅτι ἐφόρυσσε τὸν Ἀλφόνσον, ἐξέρχεται αἶφνης ἐκ τῆς καλύψεως τοῦ γέροντος, ὅθεν ἀγνωστος ἤκρατο αὐτοῦ, καὶ ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν οὕτως ἀναγνωρισθέντα ἐραστὴν τοὺς στίχους τούτους, οἵτινές εἰσιν ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ ὅλου ποιήματος.

Σὺ τοῦ πατρὸς μου φονεὺς;
Ἄν' ὁ Χαριλάος σὺ . . . Ἀλλ' ἂν σὺ καὶ φονεὺς τοῦ πατρὸς μου.
Εἴμ' ἡ Ροδῶπις ἐγὼ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Ροδῶπις σου πλέον.

Τὸ μέγεθος τῆς λύπης ταύτης οὐ μόνον σέβει

τὸ αἶσθημα τοῦ πρὸς τὸν Χαριλάον ἔρωτος, ὑπὲρ οὗ ἐστερηθῇ προθύμως πάντων τῶν τῆς ζωῆς ἀγαθῶν, ἀλλὰ συνταράσσει τὰς φρένας καὶ προκαλεῖ τὸν θάνατον αὐτῆς. Διὰ τοιαύτης καταστροφῆς κολάζεται καὶ αὕτη διὰ τὸ πρὸς τὸν πατέρα ἁμάρτημα, ὃν προδοῦσα ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ ἐραστοῦ ἐγκατέλιπε καὶ αἰτία ἐγένετο τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ ὁ Χαριλάος εἰς διὰ τῆς αἰφνιδίου καὶ ἀπροσδοκήτου στερήσεως, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀνευτήσατο πάλιν τὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀναζητούμενον ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης. Τὴν πρᾶξιν δὲ ταύτην δι' ἣν οὕτω τιμωρεῖται ὁ Χαριλάος, δικαιολογεῖ ὁ ποιητής ὡς ὑπαγορευθεῖσαν ἐκ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος αἰσθήματος ὥστε ἐκ τῆς πάλης δύο ἀντιθέτων γενναίων αἰσθημάτων, ἅπερ κατέχουσι τὴν καρδίαν τοῦ ἥρωος, ὡς αὐτὸς ἐν στίχῳ 503 λέγει·

Σὺ κ' ἡ πατρίς μου λοιπὸν τὴν καρδίαν μου λάβετε πάντη.
λαμβάνει τὰ νικητήρια τὸ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἣς τελευταῖον πίπτει θῦμα καὶ αὐτὸς ὁ γενναῖος Χαριλάος. Ἴνα μεγαλύνῃ δὲ εἰς μᾶλλον τὸν χαρακτήρα τούτου τοῦ Χαριλάου, εἰκονίζει μὲ πολὺ ἀσθενέστερα χρώματα τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἥτιον ἥτιον γενόμενος τῆς λύπης ἐκ τῆς ψευδοῦς φήμης τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ, ἐγκαταλείπει τὴν ἀγωνιζομένην πατρίδα εἰς ἀπελπισίαν καὶ γόρως, καὶ ἀναχωρεῖ εἰς Λάζιον ἵν' ἀποθάνῃ ὡς ἐν ὁμοίαις περιστάσει πράττει πᾶς κοινὸς ἄνθρωπος. Τοῦτο δὲ ἄριστα οἰκονομεῖ ὁ ποιητής, γινώσκων ὅτι ἥρωϊκὴ πρᾶξις καὶ γενναῖον φρόνημα τοσοῦτον μᾶλλον εἶναι θαυμαστά, ὅσῳ σπανιώτερον καὶ ἐν ὀλίγοις ὑπάρχει· ἄλλως παύει ὁ θαυμασμός.

Ἡ γλῶσσα τοῦ ποιήματος εἶναι, γενικῶς εἰπεῖν, καλὴ καὶ εὐκόλος ἐν τῇ ἀναγνώσει, διότι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον καθρεῖται λέξεων κοινῶν καὶ ἀρχαϊκῶν καὶ σπανίων, καὶ συντάξεων ἐπιτετηδευμένων. Ἀπαντῶνται ὅμως καὶ τινες στίχοι κακόζηλοι ἢ δυσνόητοι ὡς

- Στ. 231 Ἐθα τὸ κύμα φιλεῖ τὴν ἀσπὴν, ὡς νεκρὸν ἐρωμένον.
• 306 Στάχει ἐκεῖ καρπῶν τοῦ δουκὸς ἡ ῥομφαία θερίζει.
• 303 Αἷματός ῥυθρα κίλονδοσσι τὴν ζωὴν.
• 452 Ἴδὲ τῆς πλὴγῆς τῶν δακτύλων πικρὰς ἀμαρμύρας.
• 474 Ὅσα πατὴρ ποιητοῦ ἐν ἐλθέῃσι πύρινος γίγνεται.

Οὐχὶ ἐπιτυχὴς εἶναι καὶ ἡ εἰκὼν τῆς γαλήνης ἐν στίχοις 346-50. Μυθολογικῶς δ' ἡμαρτημένος ὁ τρίτος στίχος τοῦ ποιήματος·

Φράσσει τὸ οὖς δι' αὐτὴν Ὀδυσσεὺς διαβάτης ὁ χρόνος·
διότι τῶν ἐταίρων αὐτοῦ οὐχὶ τὰ ἴδια ὦτα ἐφραζεν ὁ Ὀδυσσεύς. Καὶ πῶς σχολικὸς ἡ ἄχαρις νῦν εἶναι ὁ περὶ Κρήτης λεγόμενος οὗτος στίχος·

Μάκαριν μὲν οἱ θεοί, Κρήτην δὲ οἱ θνητοὶ τὴν καλοῦσιν.

Τὸ μέτρον εἶναι ὁ δακτυλικὸς ἐξάμετρος ἐντέχνως καὶ καλῶς ἐξεργασμένος, δι' ὃ προβαίνει ἀπταιστως καὶ εὐκόλως ἡ ἀνάγνωσις. Μόνον εἰς ὀλίγους στίχους δὲν τηρεῖται ἡ τομὴ, ὡς ἐν τοῖς στίχοις 76, 91, 352. Ἀρρυθμὸς δὲ εἶναι ὁ στίχος 113 καὶ ὁ 138, καὶ εἰς δύο ἄλλους, 355 καὶ 436, εὐρηται ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τις ἐν ἄρτι, ἢ το-

νίζει ὁ ποιητὴς ταύτην χάριν. Τροχαῖος ἀντὶ δακτύλου παρὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἑξαμέτρου εὐρηταί ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ μόνω·

Ἦρχισε δὲ αὐτὴν ὡς ἀναγνώστη μὲ χεῖλη ἀλγοῦντα·

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν κρίσιν ἄλλου ποιήματος, ὅπερ διὰ τὴν καλλιέπειαν καὶ καθαρότητα τῆς γλώσσης καὶ τὴν καλὴν στιχουργίαν ἔτυχε τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν κριτῶν. Καλεῖται δὲ τοῦτο δι' ἀπαισίου ὀνόματος Υἱὸς τοῦ δημίου, καὶ εἶναι κατὰ τοῦ ποιητοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ἱστορικόν, ἢ μᾶλλον μυθιστορικόν ἔπος ἐκ 4 ᾠδμάτων καὶ 500 ἀκριβῶς ὁμοιοκαταληκτικῶν στίχων εἰς 50 δεκαστίχους στροφὰς διηρημένον, ὃν ἑκάστη περιγράφει ἰδίαν καὶ τελείαν σκηνήν. Ἡ ὑπόθεσις τοῦτου εἶναι αὕτη·

Ἦχος κωδῶνων καλεῖ τοὺς εὐσεβεῖς εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Ἐν ταῖς συνελευσίαις ἦτο λαμπροστόλιστος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ δημίου Μαρτίνος καὶ ἡ εὐειδὴς καὶ χαρίεσσα Χρηστίνη μετὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς. Τὰ ἀμοιβαῖα βλέμματα διακόπτουσι τῆς προσευχῆς τὸ νῆμα, καὶ τοξεύουσι βαθέως τὰς καρδίας τῶν δύο τούτων νέων· ἡ δὲ τῆς ἐκκλησίας διάλυσις ἀρῖνει ἐν αὐταῖς πληγὰς σφοδροῦ πόθου. Εἰτά ποτε θύελλα αἰφνης ἐπελθοῦσα ἀναγκάζει τὸν περιδιχάζοντα πατέρα μετὰ τῆς κόρης νὰ εἰέλθῃ ὑπὸ τὸν ἐν ἐρημίᾳ οἶκον τοῦ δημίου, ἐνθα ἡ τύχη παρουσιάζει καὶ πάλιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Μαρτίνου τὸ ἀντικείμενον τῶν αὐτοῦ πόθων. Κρύπτει τὸ πάθος καὶ τὸ πατρικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἐρωτηθεὶς, ὡς ἐκ τῆς θυέλλης καὶ αὐτὸς εἰσελθὼν ὑπὸ τὴν στυγερὰν στέγην λέγων, ἀλλ' αἰφνης ἐπελθὼν καθήμαχμένος ὁ πατήρ, προδίδει τὸν ψευθέντα υἱὸν καὶ ἀναγκάζει διὰ τοῦτο νὰ γείνη καὶ οὗτος ἐξ ἀπελπισίας διὰ τὴν καταγωγὴν του τῆς κοινωνίας ἑτέρος δῆμιος, σφάζων καὶ ληστεύων τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις τὴν ὥραιαν Χρηστίναν ἐτοιμάζεται νὰ δώσῃ γυναῖκα ὁ πατήρ εἰς ἄνδρα, ὃν ἡ τετραυματισμένη τῆς νεάνιδος καρδία ἀκουσα καὶ ψυχρὰ δέχεται. Τὰ πάντα εἰσὶν ἑτοιμα πρὸς τὴν στέφιν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, ὅπου πρὸ ἔτους ἐτρώθη ἡ καρδία τῆς νέμης· καὶ ὁ ἱερεὺς μόγις ἐξάγει ἐκ τοῦ βήθους τῶν στέρνων τῆς μόνης μεταξὺ μυρίων χαιρόντων ἀθυμούτης νέας ἀσθενὲς καὶ βίαιον ναί, ὅτε κρότος πυροβόλου ρίπτει κατὰ γῆς νεκρὰν τὴν ὥραιαν Χρηστίναν. Ὁ τρόμος καὶ ἡ φρίκη τῶν πλείστων φειγόντων δίδει καιρὸν καὶ τόπον εἰς τὸν κηκοῦργον νὰ ρίψῃ χαμαὶ διὰ τοῦ ξίφους καὶ τὸν νεκρὸν· ἡ δὲ τῶν κοδῶν ταχύτης σώζει τὸν ρονέα Μαρτίνον, ὃν ἡ παροργισθεῖσα Νέμεσις ἄγει μετ' οὐ πολὺ νὰ σφαγῇ αὐτόχειρ ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἰδίων αὐτοῦ θυμάτων.

Τοσοῦτον ἀπλὴ εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος τούτου, οὕτινος ἡ χάρις ἀδύνατον εἶναι νὰ γείνη κηταφανὴς ἐν τῇ ὑποθέσει. Εἰς δείγμα τῆς καλλιπείας καὶ χάριτος τοῦτου ἑστῶσαν οἱ στίχοι τοῦ πρώτου ᾠδατος, δι' ὧν περιγράφει ὁ ποιητὴς τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρώτην γυνῶσιν τῶν δύο ἐραστῶν καὶ τὰ πρῶτα αὐτῶν αἰσθηήματα.

Βαρύγδουπος ἦχος χαλκίνων κωδῶνων
Εἰς οἶκον θεοῦ τοὺς πιστοὺς προσκαλεῖ.
Μακρόθεν τὸν θεῖον ἀκούοντας τόνον,
Πρὸς δόξαν τοῦ Πλάστου προβαλόντων πολλοί.
Λαμπρὰ, ἐρπύλλης ἀνεφάνη ἡμίρα,
Ψαλμοὶ εὐσεβῶν πλημμυρῶν τὸν αἶρα,
Θύμαμ' ἀγνὸν εὐπροσεδέκτου θυσίας
Ἀρώματος μόχθου πληροῖ τὸν ναόν,
Κ' ἐξ ὕψους ἐν μίσῳ ἀγγέλων χορείας
Ἀόρατος χεὶρ εὐλογεῖ τὸν λαόν.

Μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ ὁ νέος Μαρτίνος,
Νεόρρυθπον φέρων στολὴν ἐρπύλλης,
Εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε καὶ ἐκεῖνος,
Μετέχων τῆς δόξης φοιτῶνς τελετῆς.
Εἰς τόνων ἐρπύλλων τερπνὴν ἀρμονίαν
Ἐσθάθ' ἡδονὴν εἰς τὰ στέρνα γλυκεῖαν.
Τὸ γόνυ τοῦ Πλάστου ἐνώπιον κλίνων,
Προσέφερε μέρη θερμῆς προσευχῆς.
Διπρῶν πληθὺν εἰς κατάνυξιν χύτων
Προδίδεν αἰσθημ' ἀλγοῦσης ψυχῆς.

Πλησίον αὐτοῦ ὡς ἄνθος ὄρατα,
Ὡς νόμφ' ἥτις σφαῖραν ἀλλοῖαν οἰκεῖ,
Τὴν ὄψιν εὐπρόσωπος ἀτρέψασα νέα
Προεῖδεν ἐκεῖνον μὲ ἦθος γλυκόν.
Τὰ βλέμματα αὐτῶν ἀντιθέοντα τὸ πρῶτον,
Πληγὰς κ' εἰς τοὺς δύο παρίσχον ἐρώτων
Καὶ εἶδεν ὁ νέος, τὸ βλέμμα εὐθύνων
Εἰς τῆς κρινολεύκου τὴν ὄψιν θαῖας,
Πυρφόριον χρῶμα ἐκείνην λαμπρύνον
Καὶ τὰς ῥοδοπλάστους κοσμοῦν παριτάς.

Ἀφ' οὗτο ἡσπάρθη τὴ φῶς τοῦ ἡλίου
Ἐπὶ ἤρχεν ἡ πρώτη ἐκείνη φορά,
Καθ' ἣν ὁ Μαρτίνος ἐν φόβῳ Κυρίου
Ἐπίδ' εἰς ἐδόκη ναοῦ ἱερῶ.
Ἀλλ' ἔκτοτε πάνταν χαρὰν ἔχε χεῖρε,
Ἐμίσει τὸν κόσμον, ἡγάπη τὰ ἱερά·
Πορὰν ὑποκρύπτων κρατῆρος ἀγνωστοῦ
Ταχὺς εἰς ὀνείρους ἐπίτα τερπνοῦς.
Αὐτὴν ἐνθυμεῖτο, καὶ ζῶσαν ἐμπρὸς του
Τὴν φίλην μορφήν τῆς παρίστα ὁ νοῦς.

Καλῶς καὶ πιθανῶς διαγράφει ὁ ποιητὴς καὶ ἐν τῷ γ' ᾠδατι τὰ τοῦ γάμου, τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ, καθόστον τοῦτο γίνεται ἐκ τοῦ προσώπου δῆλον, τῶν δύο νεονύμφων, καὶ τὴν ἀγῶνα τῆς νεάνιδος μετὰ βίας καὶ μόλις ἐκ βήθους τῶν στέρνων ἐξαχούτης τὸ ναί, καὶ τὴν φρίκην, ἥτις καταλαμβάνει τοὺς παρεστῶτας ἐκ τῆς θέας οἰκτρῶν θυμάτων καὶ αἰμόδορου φονεῶς, ἐν ταῖς στίχοις τούτοις·

Βαρύγδουπος ἦχος χαλκίνων κωδῶνων
Εὐφρότυνον γάμου ἡμέραν δηλοῖ.
Μακρόθεν τὸν θεῖον ἀκούοντας τόνον
Εἰς οἶκον Κυρίου προβαλόντων πολλοί.
Λαμπρῶν πληθὺς φῶς χρυσῶν διαχέει,
Εὐώδεις λιθάνων θυρίδες καίει.
Ποικίλα τὸ πρόναον ἄθρη κοσμοῦσι,
Τερπνὴ διπλόδαται μύρων ὠσμή.
Φοινὴ γαμήλιου ὀδοῦς ἀντιχοῦσι,
Καὶ τράπεζαν ζεύγος στεφάνων κοσμεῖ.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον τὰ ῥόδα καὶ κρῖνα
Καὶ τότε ἐπίδειξε λαμπρὰς τελετῆς;
Ἰδοὺ ἐν τῷ μίσῳ ἡ νόμφη Χρηστίνη,
Ὁ μέλλων νεμφίος πλησίον αὐτῆς.
Χρὰ καὶ φοιτῶντες τοὺς πάντας στολίζει,
Πλὴν μόν' ἡ Χρηστίνη χαρὰν δὲν γνωρίζει.

Ἀνάμνησις ποῖα παλμῶν δλιφρίων ! . . .

Εἰς τοῦτον πρὸ ἔτους τὸν θεῖον ναὸν
Τὸν αἰτίων εἶδε τοσοῦτων δακρύων,
Τοῦ Μάρκου δημίου τὸν φίλον υἱόν.

Καὶ τὰρ' ἀνθοφόρου ἐν μίτῳ χορείας
Παρίσταται νύμφη ἀνδρὸς μισσητοῦ,
Ἀνδρὸς, ὅστις τέρας φρικτῆς δυσειδείας,
Ἐγείρει τὸ μένος παντὸς θεατοῦ.

Εἰς ὅραν ἀέρι' ἡλικίας ἀκμαίαν
Μορφὴν ὅμως ἔχει αὐτὸς γηραιάν.
Εἰς ἀτακτον βίαν ἀνέως γηράσας
Ἀρδρὸν ἔχει πνεῦμα καὶ σῶμα' ἀσθενές.
Τὴν πλείστην οὐσίαν εἰς παίγνια χάσας,
Εἰς ὄνομα μόνον καυχᾶτ' εὐγενές.

Σταλὴν ἱερῶς χρυσόπλεκτον φέρων,
Κ' ἐνάρτεον ἔχων ἀγγέλου ψυχὴν,
Φωνὴ γεγωνοῖα σεβασμῶς γέγων
Τοῦ γάμου τὴν θείαν προφέρει εὐχὴν.
Καὶ τρεῖς ἀναστίντων δακτύλους ὀφείους
Πρὸς δόξαν θεοῦ εὐλογεῖ τοὺς νυμφίους.
Τὴν τρέμουσαν νύμφην χρυσουκεντημένην
Καλύπτει ὠραία τοῦ γάμου ἐσθὴς,
Καὶ μύστοι εὐώδεις ἀρώμας κομμάνει,
Τὰς εὐκας στέφουσι κόμηι ξανθῇ.

Τῶν δύο νυμφίων ἀντίθεσις ποῖα !
Ζωοῦντος σκοτία πλησίον φωτός,
Πλησίον χειμῶνος γελῶσα εὐδία,
Πρωτὰ ρυδόχρους πλησίον νυκτός·
Καὶ ὅς τις αὐτοὺς θεωρῶν παραβάλλει
Ἐκείνου τὸ αἶμα καὶ ἐκείνης τὰ κάλλη,
Ἐξ ὁφείως πρώτης συνέπειαν βίας
Τὸν γάμον τεμαίρεται τοῦτον εὐθὺς,
Πλὴν πόθους συστέλλουσ' ἀλγοῦσας καρδίας
Ἡ νύμφη Χρηστίνᾳ σιγῇ εὐπειθείᾳ.

Ἄλλ' ἦλθε καιρὸς καὶ αὐτὴ νὰ συντύχη'
Τὸν ναὸν της κατέχουσι σκέψεις δεινᾶι.
Τοῦ βίου της κρέμνεται πᾶσα ἡ τύχη
Ἐκ μόνων τῶν λέξεων ὅχι ἡ ναί.
Δακρύων τὰ ὄμματα ἔχουσα πλήρη
« Ναί » εἶπε φωνῇ κλαυθμηρᾷ καὶ θρηνηρῇ.
Καὶ πᾶς τις, ἀκούσας τὸ ναὶ τῆς Χρηστίνης
Καὶ ἄμ' ἀκουσίαν αὐτῆς στοιαχθῇ,
Ὁργῆς πρὸς τὸν γέροντα βλέμματα τείνας
Ἡθαλνῇ εἰς τὸ στήθος σφοδρὰν τεραχὴν.

Πλὴν μάλισ' ἠκούσθ' ἡ φωνὴ τῆς ἀθλίαι,
Ἐκρήξας ἤχητο κρότος σφοδρὸς,
Καπνὸς διεδόθη καὶ σπᾶίρ' ἀπωλείας
Εὐστόχως ἔσταλ' ὑπ' ἀγνώστου χειρός.
Ὡς ἄνθος ἐλκθὲν ὑπ' ἀγρίου βορέως.
Ἡ νύμφη πρηνῆς κατεκλίθη βίαιως.
Ὡ θεία δακρύων ! πορφύρεον αἶμα
Τὸ ἔδαρος ὅρει, ὅσθις γογγυσμοὶ
Ἀκούονται, καὶ τὸ ὑμέναιον στέμμα
Ἐκπνέουσιν ἥδη τὴν νύμφην κοσμεῖ.

Ἡ ἐκπληξίς πάντων κατέχει τὰ στήθη,
Ἀγρίων πληροῦται ὁ θόλος κραυγῶν,
Τὸ ἐντρίμιον πλήθος βοῶν ἐκινήθη
Τοξέων τὸ βλέμμα ἐκ φρίκης χοργόν.
Εἰς αἵματος οἶκον μὴ θέλον νὰ μείνῃ
Ταχὺ πρὸς τὴν θύρην τὸ ὄμμα εὐθύνει.
Καὶ μόνοι τρεῖς μένουσι τῆς νύμφης πλησίον,
Ὁ κλαίων τὸ μόνον τοῦ τέκνιον πατὴρ,
Ὁ σίβας κινῶν ἱερεὺς, καὶ δακρύων
Ὁ πάσης χαρᾶς στερημένος μνηστήρ.

Τὰς τρεῖς τῆς κόμης του ἔχων ὀρθίας
Καὶ ἔξω ἀστράπτειν εἰς χεῖρας κρητῶν,

Ἐφώρμησε τότε ὠχρὸς νεανίας

Καὶ δεύτερον θῦμα θανάτου ζητῶν.
Τὸν κλαίοντ' αὐτὸς πλησιέσας μνηστήρα,
Βιάως νευρώδῃ προσέειπε χεῖρα·
Φωνὴ ταύτοχρόνως ἠκούσθη ἀγρία,
Ἐξ ἧς ἐπαράχθη ὁ σύμπας ναός.
Ἰδοὺ τοῦ Μαρτίνου ἐκδίκησις ποῖα,
Ἰδοὺ πῶς κτυπᾷ ὁ τοῦ Μάρκου υἱός.

Ὡς εἶπε, τὸ ξίφος μετάωρον σείων
Βαμμένον εἰς αἶμα καρίας πληγῆς,
Κατεῖδεν ἀσμένως τῆς νύμφης πλησίον
Ἐκείνον πεσόντα νεκρὸν κατὰ γῆς.
Καὶ πρὶν ἢ τὸ ἐκβαλεῖν πλῆθος τοῖμ' ἔφη
Ἀνδρὸς ματωδὸς τὸν δρόμον νὰ κλείσῃ,
Τοὺς δύο νεκροὺς προσίδων σιγμιαίως
Κ' εἰς θίαν τοιαύτην πικρῶς μειδῶν,
Ὡς φῶς ἀστραπῆς διαβαίνων ταχύως
Ἀφῆκε τὸν ἔμπλειον φρίκης ναόν.

Ἄλλ' ὑπὸ τὰς ἀρετὰς ταύτας τοῦ λεκτικοῦ καὶ τῆς στιχουργίας καὶ ποιήσεως κρύπτονται οὐ μικρὰ καὶ ὀλίγα ἁμαρτήματα. Τὰ οὐσιωδέστερα τούτων εἰσὶ τὰ τῆς ὑποθέσεως καὶ τὰ τῆς οἰκονομίας. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν μεμφόμεθα τὸν ποιητὴν, ὅτι ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ποίημά του ἀπαίσιον ὄνομα, καλῶν τὸν ἥρωα υἱὸν δημίου, εἰ καὶ τοῦτο εὐθὺς ἐν ἀρχῇ δὲν διεγείρει εὐάρεστον αἶσθημα εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἀλλὰ μεμφόμεθα, διότι δίδει εἰς τὸν ἥρωα χαρακτῆρα ἠθικῶς ἀπόδλητον καὶ μιᾶρον, ἐντελῶς ἀποδοκιμαζόμενον ἐν τῇ ποιήσει, ἥτις σκοπὸν ἔχει οὐχὶ τὴν τέρεψιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν. Τίς δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ ποιήματος διδάσκοντος τὸ δωρεὰν ψευδολογεῖν καὶ ὅπου μεγάλη ἀνάγκη δὲν ἀπαιτεῖ τοῦτο, ὡς ψεύδεται ὁ ἥρωας εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ποιήματος, ἐν στιχ. 145, ἀρνούμενος τὸ ἴδιον αὐτοῦ γένος· εὐθὺς δὲ μετ' ὀλίγον ἐξελεγχόμενος ψεύστης ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ ὁδηγοῦντος τρόπον τινὰ τοὺς ἀποτυγχάνοντας ἐνεκα τῆς καταγωγῆς των ἐραστὰς νὰ γίνωνται λησταὶ καὶ νὰ σφάζωσι καὶ νὰ θύωσιν ἀνηλεῶς τοὺς πολίτας; Ἀρεσκόμεθα καὶ ἐν ταῖς διδασκαλίαις καὶ ποιήμασι νὰ πλάττωμεν ψευδεῖς ληστείας καὶ φόνους ἀδίκους, ὡς νὰ μὴ ἤρουν τὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀληθῶς γινόμενα; Βεβαίως δὲν δύναται ὁ ποιητὴς νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ἥρωα αὐτοῦ ὡς ἐκ φύσεως ἔχοντα τὴν κακίαν, διότι ἐγεννήθη ἐκ δημίου· ἐπειδὴ οὐτε ὁ δῆμιος εἶναι φύσει θηριώδης, εἰ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπεσιλήρουναν οἱ συγνοὶ θάνατοι, οὐτε ὁ ὀρθὸς λόγος δέχεται, ὅτι οἱ ἄνθρωποι φύσει γεννῶνται κακοί· τοῦναντίον διαζάζομεν, ὅτι πάντες γεννῶνται ἀγαθοί, καὶ ὅτι ἡ προαίρεσις καὶ ἡ ἀνατροφή μετατρέπει αὐτοὺς ἔπειτα εἰς κακοὺς.

Ναμίζει ὁ ποιητὴς ὅτι ἐξιλεώνει ὁ ἥρωας τὴν ὑπ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξυθρισθεῖσαν ἠθικὴν καὶ τὴν ἀδικηθεῖσαν κοινωνίαν διὰ τοῦ ἐκουσίου αὐτοῦ θανάτου ἐπὶ τῶν τάρων τῶν ἰδίων αὐτοῦ θυμάτων; Πολλοὶ γε καὶ δεῖ. Καὶ παράφρονες καὶ μελαγχολικοὶ αὐτοχειρίζονται. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ κοινωνία ἀπῆται ἐτέραν ποινὴν τοῦ κακούργου πρὸς ἐξιλέωσιν ἑαυτῆς. Ἡ δὲ τοῦ ποιητοῦ φαντασία ἔπρεπε νὰ εὕρῃ τὴν δικαίαν ταύτην ποινὴν. Ἐπρεπε νὰ ποιήσῃ τὸν ἥρωα

ἀποπειρώμενον θεμιτοῖς καὶ δικαίοις τρόποις νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς πόθους τῆς πασχούσης αὐτοῦ ψυχῆς. Καὶ τοιαῦτα πᾶσι ἔδυνατο νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ γόνιμος φαντασία. Οὐχὶ δὲ νὰ φανεύῃ εὐαίσθητον καὶ ἀθῶον νέαν, ὑπὲρ ἧς διηγείρεται ὁ ποιητὴς σφοδρὰς συμπαθείας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀναγνωστῶν διὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἀκουσίου αὐτῆς γάμου, νὰ φανεύῃ ἀθῶον νομφίον, διότι λαμβάνει ἀνοίκειον αὐτῷ σύζυγον, καὶ τελευτᾷ νὰ φανεύηται καὶ αὐτὸς, ὡς μὴ μαθὼν ἕτερον ἐν τῷ βίῳ, ἢ τὸ ἐκουσίως φανεύειν, ἐν ᾧ ὁ πατὴρ, ὃν ἀποστραφεὶς ἐγκατέλειπε καὶ ἐγένετο ἐκουσίως ληττὴς αἰμοδύρος, δικαιότερος αὐτοῦ ὢν, ἐκτελεῖ φόνους κατὰ νόμον. Οὐδὲ δυνατόν εἶναι νὰ δικαιολογηθῇ ἡ τοιαύτη μικρὰ πρᾶξις ὡς ὑπόθεσις ποιήματος, διότι γίνεται πονὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ· ἐπειδὴ ἔργον τοῦ ποιητοῦ ἵεν εἶναι νὰ λέγῃ τὰ πράγματα ὅπως ἐν τῷ βίῳ γίνονται, ἀλλ' οὕτως, ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ ποιητικῇ διδάσκει (ἐν κεφ. β'). ὥστε ἐκ τῆς ποιήσεως νὰ ὠφεληθῇ ἡ κοινωνία, οὐχὶ δὲ νὰ θλάπτηται.

Τὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ ποιήματος ἀφορῶντα ἀμαρτήματα εἰσὶν ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ μικρά. Ἐλλείπει πᾶσα περιπέτεια, ἥτις δίδει νεῦρα εἰς τὴν ποίησιν καὶ διεγείρει τὴν περιέργειαν καὶ προσδοκίαν τοῦ ἀναγνώστου, περιμένοντος τὴν ἐκβασιν τῶν πραγμάτων. Καὶ ὁ σύνδεσμος τῶν μερῶν εἶναι λίαν ἀπληνὴς καὶ χαλαρὸς διὰ ἔκκαστον τῶν τεσσάρων ἀσμάτων, εἰς ᾧ διακρίνεται τὸ ποίημα, ἀποτελεῖ ἴδιον ὅλον, ἀσθενὲς μόνον καὶ ἐξωτερικῶς συνδεόμενον μετὰ τῶν ἄλλων, οὐχὶ δὲ ἐσωτερικῶς ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν πραγμάτων. Τὸ δ' ἄλλο μάλιστα ἄσμα, εἶθα ὁ ἦρος φανεύει πλούσιον γέροντα ἐν τῇ οἰκίᾳ του, εἶναι ὅλως ξένον τῆς ὑποθέσεως, συντελεῖ δὲ μόνον πρὸς δεξιὸν τοῦ φανικοῦ καὶ ληστρικοῦ χαρακτηρίου τοῦ ἦρους. Ἐν τοῖς μέρεσιν ὅμως τοῦ αὐτοῦ ἄσματος ὑπάρχει θεδαίως ἀλληλουχία καὶ συνοχή, διεγείρουσα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου καὶ προκαλοῦσα αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὅλου ἄσματος. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς ὠρεῖται τὴν ἀρετὴν ταύτην τῶν μερῶν νὰ παρατείνῃ καὶ εἰς τὸ ὅλον ποίημα. Τοιαύτη χαλαρὰ σύνδεσις καὶ συνοχὴ τῶν μερῶν συγχωρεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν μόνον εἰς μεγάλα καὶ διεξοδικὰ ποιήματα ἐκ πολλῶν χιλιῶν στίχων συνιστάμενα, οὐχὶ δὲ εἰς ποίημα 500 στίχων καὶ ἀπλουστάτην ὑπόθεσιν ἔχον. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς διεξοδικοῖς ποιήμασι κατορθοῦνται πολλάκις ὑπὸ δεξιῶν ποιητῶν στενὴ τῶν μερῶν πλοκή, καὶ κατορθουμένη ἐπικινεῖται ὡς ἐπαινεῖται ὁ Ὀιδίος διὰ τὴν πολλὴν τέχνην, δι' ἧς συνδέει καὶ ἐξυφαίνει εἰς ἓν ὅλον συνεχὲς πλεῖστους ἑτερογενεῖς καὶ ἀντιθέτους μύθους ἐν ταῖς μεταμορφώσεσιν αὐτοῦ.

Ἐτι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ σφοδρὰ ἐντασις τοῦ ἔρωτος, ἡ ἐκ τῆς πρώτης καὶ ἀπλῆς θέας τῶν δύο νέων γεννηθεῖσα, εἶναι ὀλίγον ἀπίθανος. Ἐπερίμενέ τις καὶ μικρὰν συνδιάλεξιν τῶν ἐραστῶν καὶ ἐφρασιν ἀμοιβαιότητος αἰσθημάτων. Ἄν ὁ ἔρως δὲν προκαλεῖται τὴν αὐτοχειρίαν τοῦ ἐραστοῦ, τότε ἐδικαιολογεῖτο ὁ

ποιητὴς, ὡς περιγράφας ἔρωτα, οἷον ἀπαντῶμεν εἰς κοινούς καὶ σφοδρούς ἢ καὶ ἡμιδάρδρους ἀνθρώπους. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι δὲν φανεύονται ἐκ τῆς στερήσεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀγάπης των, εἰ μὴ μόνον θλίβονται πρὸς καιρὸν, ὥς οὐ ἄλλο κάλλος θερμάνῃ πάλιν τὴν ψυχρανθεῖσαν αὐτῶν καρδίαν.

Ὡς μικρὰν ἐτι ἔλλειψιν τῆς οἰκονομίας ἡδυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν μὴ διορισμὸν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ἐνθα καὶ ὅτε ὑποτίθεται πράττων καὶ ἀποθνήσκων ὁ ἦρος.

Τὰ τῆς γλώττης καὶ τῆς στιχοουργίας ἔχουσι λίαν καλῶς. Ἐπειδὴ οὐδεὶς στίχος κακῶς ῥυθμὸς ἢ ἀρρυθμὸς ἀπαντᾷ ἐν ὅλῳ τῷ ποιήματι. Ἡ γλῶσσα τηρεῖ πανταχοῦ ὀρθοέπειαν καὶ καθαρότητα· οὔτε ταπεινάς, οὔτε ἀτυνῆθεις καὶ ἀρχαϊκὰς λέξεις εὕρισκε ὁ ἀναγνώστης. Αἱ εἰκόνες καὶ μεταφοραὶ καὶ ὁμοιώσεις εἰσὶ φυσικαί. Πολυλογία καὶ περιττολογία ἐντελῶς ἐλλείπει. Ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τοσαύτας μόνον λέξεις, ὅσαι εἰσὶν ἱκαναὶ πρὸς ἐναργεῆ δῆλωσιν τῶν ἰδεῶν καὶ πραγμάτων. Καὶ γενικῶς εἰπεῖν κατ' ἀμφοτέρωτα ταῦτα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ μέτρον, τὸ ποίημα εἶναι τέλειον. Ὅλίγα τινὰ γλωσσικὰ ἀμαρτήματα δὲν ἰσχύουσι νὰ ἐλαττώσωσι τὸ κύρος τῆς γενικῆς ταύτης κρίσεως.

Μετὰ ταῦτα ἐρχόμεθα νὰ κρίνωμεν ἐν τέλει καὶ τὸ ποίημα, ὅπερ ἐπέγραψεν ὁ ποιητὴς ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ἡρώδους Εἰκασίας. Τούτου ἡ ὑπόθεσις ἔχει οὕτως.

Ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ αὐτοκράτορος ἔρως σφοδρὸς συνδέει ἐν Χαλκηδόνι Ἀκύλαν, τὸν υἱὸν τοῦ Πατρικίου Χαρίτωνος, μετὰ τῆς ὠραιᾶς Εἰκασίας, θυγατρὸς γονέων εὐγενῶν καὶ πλουτίων. Τὰ αἰσθήματα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης ἦσαν αὐτοῖς πρὸ πολλοῦ ἤδη γνωστά, καὶ οὐδὲν ὑπελείπετο ἐτι ἢ ἐν ὁμῶν, ὅπερ ἐμελλε νὰ καταστήτῃ ἀδιάφρηκτον τὸν σύνδεσμον τῶν καρδιῶν. Τοῦτο προσέφερε ὁ θερμὸς Ἀκύλας· ἀλλ' ἐν τῇ θερμότητι τοῦ πάθους, λητμονήτας, ἐπιμαρτύρεται τὸ ὄνομα τῆς Στυγὸς καὶ τῶν Κῦμενίδων. Ἡ φιλόχριστος νεῆνις, ἀνακαλύψασα ἐκ ταύτου ὅτι ὁ ἐραστὴς ἦτο ἐθνικὸς καὶ εἰδωλολάτρης, μετὰ φρίκης καὶ ἀποστροφῆς ἐγκαταλείπει αὐτὸν, μάτην ἰατεῦνόντα καὶ συγχωρῶν αἰτοῦντα. Ἡ δὲ ἀθυμία καὶ ἀπελπισία ὠθεῖ τὸν παράφρον νέον εἰς πειρατικὸν καὶ ληστρικὸν βίον. Οἰκτρὸν θέαμα γίνεται ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῆς δεινῆς κατὰ τῆς κοινωνίας παραφροῆς αὐτοῦ τε καὶ τῆς περὶ αὐτὸν μεγάλῃς ληττρικῆς συμμορίας ἢ δαλματίας. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοφίλος ἐν τούτοις ἡγαγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξ ἀπάσης τῆς αὐτοκρατορίας δέκα παρθένους, τὸ ἄνθος τῆς τότε καλλωνῆς, ἐν αἷς καὶ ἡ Εἰκασία, ὅπως τὴν καλλίστην τούτων ἀνυψήσῃ εἰς τὸν Καίσαρος τὸν θρόνον. Τὸ μῆλον ἐμελλε νὰ λάβῃ ἡ καλὴ Εἰκασία· ἀλλ' ἡ ἐτοιμότης τῆς εἰς τὸν βασιλικὸν χαριεντισμὸν ἀπαντήσεως αὐτῆς διεγείρει τὸν φθόνον τοῦ αὐτοκράτορος, ἀναζητήσαντος ἐπὶ πολὺ καὶ μὴ εὐρόντος εὐστοχον ἀπόκρισιν, καὶ οὕτω παρασκευάζει ἄλλη

τὴν εὐτυχίαν. Ἐκτοτε ἀποστραφεῖσα ἡ Εἰκασία τὸν κόσμον, ζητεῖ τὴν τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἐν μονῇ παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπ' αὐτῆς κτισθείσῃ. Στρατὸς τοῦ Θεοφίλου συλλαμβάνει τὸν τὴν Δαλματίαν λυμαινόμενον ληστήν, καὶ κομίζει μετὰ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ εἰς συνάντησιν τοῦ νικηφόρου στρατοῦ ἐξελθὼν αὐτοκράτωρ, εἰσέρχεται κρύφα καὶ ἐν στολῇ μοναχοῦ εἰς τὸ ἱερὸν μονῆριον, καὶ πίπτει ἐκείνης πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἡγουμένης Εἰκασίας, θαυματοῦν τὸν πρὸς αὐτὴν σφοδρὸν ἔρωτά του. Ἀλλ' ἐν τούτῳ καὶ ὁ τολμηρὸς Ἀκύλας, ἐκφυγὼν τοὺς φυλάσσοντας αὐτὸν στρατιώτας, εἰσέρχεται καὶ αὐτὸς ἁρπαγῶς ἐν στολῇ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν καὶ εἰς τὸν θάλαμον τῆς Εἰκασίας, ἐν ᾧ χρόνῳ γονυπετῆς ἐκέλευεν ὁ μοναχὸς αὐτοκράτωρ. Τοῦτο ἀπιστίαν ἔρωτος ἐλαδίων ὁ γενναῖος, ἔλκει τὸ ξίφος ἵνα φονεύσῃ τὴν ἀντραστήν· ἀλλὰ μεταμεληθεὶς, ἐμπήγει τούτο εἰς τὰ ἴδια στέρνα, καταρώμενος τὴν ἄπιστον ἐρωμένην. Ὁ αὐτοκράτωρ γίνεται ἄφαντος παραυτίκα. Ἦρως πρότερον, νῦν δὲ μελαγχολία καὶ μεταμέλεια καὶ τύφῃς συνειδότης φθαίρει τὰ σπλάγχνα τῆς εὐσεβοῦς ἡγουμένης, ἥτις, τὸν θάνατον προσεγγίζοντα αἰθανομένη, ἐξομολογεῖται ἐνώπιον πνευματικοῦ τὸ στιγμιαίως καταλαβὼν αὐτὴν αἵτημα τῆς φιλοδοξίας, καὶ τὸν πρὸς τὸν Ἀκύλαν παλαιὸν ἔρωτά της, ὃς ἐγένετο αἰτία τῶν δεινῶν πρὸς αὐτὴν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ θεία μεταλήψις δίδει νέας αὐτῇ δυνάμεις, καὶ ἡ καλλονὴ καὶ χάρις τῶν ἀνθέων τοῦ κήπου τῆς μονῆς πληροῖ αὐτὴν τέρψεως καὶ ψυχικῆς γαλήνης. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ τῇ θυμηδίᾳ κάπτουσα ῥόδον, πίπτει νεκρά.

Τοσοῦτον ἁπλοῦς ὁ μῦθος, ὃν ἡ γόνιμος τοῦ ποιητοῦ φαντασία ἐκτείνει εἰς τρία ἄγρια καὶ διεσχιδίους περίπου στίχους ὁμοιοκαταληκτοῦς ἰκμδικοῦς τριμέτρους. Αἱ ἀρεταὶ τοῦ ποιήματος εἰσι πολλαί. Ἡπειδὴ καὶ ὑπόθεσις ἐπιτυχῆς, καὶ στιχοουργία ἀξιόλογος, καὶ γλῶσσα καθαρὰ, καὶ εὐρεσίαι πλουσίαι, καὶ λύσις τοῦ μύθου, ἐνθα ἡ τῶν παλῶν καθαρὰς, καὶ τὸ δυσκολώτερον παντὸς δραματικοῦ ποιήματος μέρος, τεχνικωτάτη καὶ μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας καὶ χάριτος κατορθουμένη. Εἰς δεῖγμα τούτων ἔστω ἡ τοῦ κάλλους περιγραφή τῶν πρὸ τοῦ βασιλέως ἱσταμένων νεανίδων ἐν τῇ ἀποδοσὶ τῶν καλλιστευίων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐστρεψα τὸ ὄμμα ἐν δευτέρῳ,
Καὶ εἶδον θαυμαστότερον θέαμα τοῦ προτέρου,
Ἐμπρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος ἱστῶσαν ἀκινήτων
Συναρταλμένων ὑπ' αἰθοῦς χορεῖαν νεανίδων·
Καὶ εἶδον . . . Ἦτο ἡ δεξιὰ ἐκείνη τῶν Χορίτων.
Καὶ εἶδον . . . Ἀπερίγραπτον εἶν' ὅ,τι τότε εἶδον.

Καὶ ἡ τοῦ ἦθους τῆς Εἰκασίας μετὰ τὴν ἀποτυχίαν διαγραφή.

Ἀπάντιον τότε τόμας
Ἐστρέψα εἰς τὴν ποιήσαν· ἦθος ὑπεροφίας
Δὲν εἶδον εὐγενέστερον ἐπὶ μορφῇ ἀνθρώπου.
Θεὰ ἐκείνη τὴν στιγμὴν μ' ἐτόνη, καὶ τῆς θείας
Μορφῆς ἦτο ἀπείρητον ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου

Τοῦ ἱεροῦ της λαμπηδών. Τὸ στήθος της μ' ἐράνη
Πῶς πάθη δὲν ἐνέκλειεν ἀνθρώπινα, καὶ αἶμα
Οὐδόλως εἰς τὰς φλέβας της θνητῶν ἐκχυλοφόροι.
Ἐβλέμειζε, κ' ὑπερουχὲς τοῦ νοῦ της ἦν ἡ πλάνη.
Καὶ κτ' περιφρονήσεις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐλάμπα
Νὰ στρέψῃ δὲν ἤβλωσε τὸν οὐρανὸν ἡ κόρη,
Εἰς κόσμον τότε πανταστῶν αἰθέρος ἐπλανᾶτο·
Ὀλόκληρος ὑπὲρ τὴν γῆν ἀρβαῖσα καὶ τοὺς ἄλλους
Ἀνθρώπους τότε ἐφαίνετο, καὶ οὐρανοῦ κάλλους
Ἐπάνω τοῦ μετώπου της ἀκτίς ἀντανελάτο.

Ἐτι δὲ τὸ ἄσμα τοῦτο τῶν ληστῶν·

Εἴνῃ εἰς τὸ σπῆλαιον κλάδων γλῶρων
Στρωμένους, λιθὸν ἐτοιμάσωμεν δειπνιον.
Καὶ οἶνον πίνοντες γλυκὺν καὶ ζωρὸν,
Γλυκὺν δὲ ὑπνώσωμεν ἔπειτα ὕπνον.
Καθίστα γόρω, κερᾶτε τὸν ὄνον·
Καθίς δὲ εὐφραίνηται τρώγων καὶ πίων.
Κ' ἐν ᾧ ὁ βορέας τὸ ὄρις μας κηλῶν
Συρίξει, δὲ ψάλλωμεν ἄσμα καλόν.
Ναί! πίνοντες οἶνον πολὺν καὶ γλυκύν,
Πηδῶμεν, χαρῶμεν. Κ' ἐν ᾧ ὁ βορέας,
Μας ψάλλει ἀπ' ἔσω τερπνὴν μουσικὴν,
Κοιμώμεθα τότε εἰς κλάδους ἱέτας.

Ὡς σκάπτων ὁ μύρμηξ τὴν γῆν κατοικεῖ,
Μυρμήκων κ' οἱ ἀνθρώποι κίττοι πῶσις,
Καὶ πάντα κλισμένοι τὰ ἔτη ἐκεῖ,
Οἰκτρὸς τῆς ζωῆς τῶν διάγουσιν ὄλης.
Θαυμά· εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τῶν οἴκων,
Ὡς ἔρποντα σήπονται τέκνα σκαλιέκων.
Ἐλευθερ' ἡμεῖς εἰς πῦρ τὰ δαυνά,
Ἐλευθεροὶ τρέχομεν ὡς τὰ πελά.
Τοὺς θρόνους οἰκοῦμεν καθὼς αἰετοί,
Τερπόμεθα ὡς αἰετοὶ μετὰ τὸ αἶμα,
Ὡς οὔτοι, ἐδῶ ἐνεδρεύων ζητεῖ
Καθίς μας τὸ θῦμα αὐτοῦ μετὰ τὸ ἐλέμμα.

Δὲν θέλωμεν τρώγλην ὑγρὰν ἢ στεγνὴν·
Ἐδῶ ἀναπνέομεν αὖραν ζεφύρου.
Ναί! αὖρε ποθεῖμεν ζεφύρου ἀγνῆν,
Ὅρξοντες θέλωμεν θῆιν ἀπείρου.
Δὲν ἔχομεν στρώμα κ' ἐδάφη σκιδῶν,
Δὲν θέλωμεν στέγην ἡμεῖς κεραμίδων.
Στρωμένη εἰς ἡμᾶς ἡ στρωμένη τοῦ θουνοῦ
Καὶ στέγ' ἡ σκιδῶν ἡ γλαυκὴ τοῦραυτοῦ.
Τοὺς χυδῆν ἀνθρώπους δὲν τρώγλαι κλισταί,
Πηλὸς, κεραμῖς ἀποκρίπτουν καὶ χῶμα,
Ὑπαίθριοι ζῶμεν ἡμεῖς οἱ λησταί,
Τοῦ Πλάστου θελοῦς μὴ κρυπτόμενοι τᾶμμα.

Τὰ στήθη τάτιστα πρὶν τῶν δρυμῶν,
Τῶν πάντ' ἀδουλώτων ὀρέων τοὺς ἀνδρας
Μαυλίζουσιν οἱ τύραννοι, καὶ μετὰ κηλῶν
Φιμούντες τὸ στόμα των κλείουσιν εἰς μάνδρας.
Τὸ ἦθος ἐκδύοντες τὸ πρὶν, κοινωνοὶ
Προβάτων ἐκεί σκηματίζουσι μέγα.
Τὰ πρόβατα κύπτουν χαμπεὶ ταπεινά,
Καὶ ὄρει ὁ τύραννος καὶ κυβερνᾷ·
Καὶ ῥάδον δαττάζων ἐντὸς τῶν χειρῶν,
Ὡς κτήνη τοὺς πρὶν τῶν δρυμῶνων κτελείους
Παύσσει θυρίως, καὶ νόμων χορὸν
Διδάσκει μετέπειτ' αὐτοὺς ὡς πιθήκους.

Δὲν εἴμεθα ποιμένα· προβάτων καλῶν,
Δὲν δίδομεν γάλα ἡμεῖς ἢ μαλλίον.
Τὸ αἶμα . . . ἀκριβὲς ὁ καθίς μας πωλῶν,
Τὸ χυδὸν εἰς μάλας οὐχὶ εἰς σπαγέτον.
Ὁ θυς μετὰ ζυγὸν δὲν κερδαίνει τὸν χίρτον,
Καὶ τ' ἄχρως φέρων ὁ ὄνος τὸν φόρτον,
Γλυκὸ ὅμως αἶμα ἡ τήγρις ρομφαί,
Κ' εἰς κρέατα ἄγρας ὁ λέων τρυφεῖ.

Δὲν εἴμεθα ὄνιοι καὶ θόες τῆς γῆς,
Κτηνῶν ἀγελῶν δὲν εἴμεθα ποίμνη·
Ὡς τίγρεις εἰς αἶμα τρυφῶμεν σπυγῆς,
Τρεφόμεθα μὲν ἄγραν καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ σκύμιοι.

Καὶ ζῶμεν . . . οὐχὶ τὴν περὶ τῶν κοινῶν
Ζωὴν . . . τὴν ζῶην τῆς ζωῆς ἡμεῖς ζῶμεν.
Καὶ ἐχομεν ὅλ' ἡδονὰς τῶν κτηνῶν,
Τοῦ ἄκρου ἡδέος τὸ νέκταρ ῥοφῶμεν.
Ἄν ζῶσι θαυμάσιος κοιμώμεν οἱ ἄλλοι,
Ὁ δὲ ἡμῶν ἀδιόλιπτος πάλη,
Πολέμων σειρά συνεχῆς καὶ μαχῶν,
Εὐδαίμων σειρά ψυχικῶν ταραχῶν.
Οὐδεὶς δὲ ἡμῶν τελευταῖα θυθάνῃς,
Ἄν ἔλθῃ ὁ θάνατος ὁ πεπρωμένος,
Ἄς ἔλθῃ ! . . . τὴν κυλίκαν τῆς ἡδονῆς
Ἡμεῖς ἐκενώσαμεν μέχρι πυθμένος.

Εὐνὴν εἰς τὸ σπῆλαιον κλάδων γλυκῶν
Στρωνόντες, λιτὸν ἐτοιμάσωμεν δεῖπνον,
Καὶ οἶνον πίνοντες γλυκὺν καὶ ζωρὸν,
Γλυκὺν ὅς ὑπνώσωμεν ἔπειτα ὕπνον.
Καθίσκατε γύρω, κρινάτε τὸν οἶνον.
Καθεὶς δὲ εὐφραίνεται πρῶγων καὶ πίνων.
Κ' ἐν ᾧ ὁ δορῆας τὸ οὖς μας κηλὼν
Συρίζει, ὅς ψάλλωμεν ἄσμα καλόν.
Ναὶ ! πίνοντες οἶνον πολὺν καὶ γλυκὺν,
Ἡδῶμεν, χαρῶμεν. Κ' ἐν ᾧ ὁ δορῆας
Μᾶς ψάλλει ἀπ' ἐξω τερπνὴν μουσικὴν,
Κοιμώμεθα τότε εἰς κλάδους ἱτίας.

Τεχνικώτατα εἰκονίζει τὰς μετὰ τὴν θεϊαν μετάλη-
ψιν τελευταίας στιγμῆς τῆς Εἰκασίας ὁ ποιητὴς ἐν
τῷ τέλει τοῦ ποιήματος, στέφων οὕτω διὰ λαμπρᾶς
κορωνίδος τὸ ὅλον.

Καθὼς τὸ δῶρον ἔφαγε καὶ ἔπιε τὸ θεῖον,
Ἐκτὸς τῆς κλίνης ὅς δοράς ἡ κόρη ἱτινάχθη·
« Εἰς τὴν αὐλὴν ὁδήγει με λαδῶν με τῆς παλάμης »
« ὦρεσθαι, καὶ τῶν κριμάτων μου ἀπέβαλον τὰ ἄχθη,
Καὶ νέας αἵρας πέριττα ἀπέκτησα δυνάμεις.
Καὶ εἰς τὸν κήπον φέρε με, ὦ γέρον, πρὶν ἐκπνεύσω,
Τὸ ὑπαιθρον, τὸν οὐρανὸν νὰ ἴδω τὸν ὠρεῖον,
Τὸν ἥμιον τοῦ ἔαρος, τὰ κίτλη τοῦ Μαῖου ».

Τὴν φησικὴν νεκρὸν εἰς τὸν τοῦ μοναδρίου
Περίδολον ὁδήγησεν αἱ μοναχαὶ παρθέναι.
Ὡς τέρψις ! εἶπεν, ὦ χαρὰ ! Δι' ὅλων μου τῶν πόνων
Λιτθάνομαι μεταβολὴν εἰσδύσαν ζωηφόρον.
Ἀνέστη, καὶ ἡ ζωὴ δὲν ἔφυγε, μοὶ μένει . . .
Ἰδε ! τὸν κόσμον σήμερον πόσα κοσμοῦσι κάλλη !
Ἀνέφελος ὁ οὐρανὸς, ὁ πόντος γαληναῖος,
Ἡ γῆ γαῖα, ὁ ἥλιος τὸ ἄρμα τοῦ ὠρεῖου
Ἐλαύνει, καὶ ἡ ἀνοιξὶς χαρίζει ἀναβάλλει.
Ἡ μόλις τῆς ῥόδωνιαι τὰ φύλλα σείουσι αὐρα
Προσπνέ' ἡδύπνοος. Ἀκουσον, ἡ Φιλομήλα ψάλλει,
Μοῖρα ψάλλουσι πτηνὰ τοῦ ἔαρος τὰ κάλλη.
« Ἰδὲ, ἰδὲ ! Διαλύθησαν τὰ τοῦ θανάτου μαῦρα
Κυκλοῦντα πρὶν με νέρεα. Ἰδετε, τοῦ Βροσφόρου
Χλοαίνει τὸ περὶλιον, καὶ χαίρουσα μὲ πόδα
Ἡ ἀνθοπώλις ἑλαφρὸν διὰ τοῦ ἀνθοφόρου
Λειμῶνος τρέχει. Ἰδετε, τοῦ κήπου μου τὰ ῥόδα
Ἀνθοῦσιν » ἡ ῥόδωνιαι ὑπὸ τοῦ ἁέρου κύπτει
Τῶν ῥόδων τῆς . . . « Τὴν δεξιὰν ἡ Εἰκασίς τείνει
Νὰ κόψῃ ῥόδον, ἀλλ' αὐτὸ φυλλοῖς καὶ πίπτει »
« Ἄ ! εἶπ' ἐντρόμως, καὶ νεκρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνει.

Ἐκ τῆς ὑποθέσεως γίνεται δῆλον ὅτι δύο αἰσθή-
ματα εὐρίσκονται ἐνταῦθα ἐν σφοδρᾷ πάλῃ, ὁ ἔρως
καὶ ἡ θρησκεία. Ἡ τοῦ ἔρωτος ἀποτυχία ὡθεῖ
τὸν Ἀκύλαν εἰς ἔργα ἀποτρόπαια καὶ δεινὰ. Ἐν δὲ
τῇ Εἰκασίᾳ ἰσχύει τὸ τῆς θρησκείας αἰσθημα νὰ

καταβάλλῃ τὸ τοῦ ἔρωτος· ἀλλ' ἡ σφοδρότης τούτου
φέρει ἐν τέλει τὸν θάνατον τῆς ἡρώιδος. Βλέπομεν
οὕτω καταβαλλομένην αὐτὴν ὑπὸ ἀνωτέρας, οὕτως
εἶπεῖν, ἀνάγκης ἢ πάθους, νικητρίαν ὅμως ἐκ τῆς
πάλης ἐξερχομένην· διότι ἀποθνήσκει ὑπὲρ αἰσθημα-
τος ὑψηλοτέρου καὶ ἱερωτέρου, καταφρανοῦσα τὰ
τοῦ σώματος ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Εἰκονί-
ζεται ἄλλοις λόγοις ἡ μὲν Εἰκασία ὡς τελεῖα Χρι-
στιανὴ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων· ὁ δὲ Ἀκύλας, ὡς
τελευταῖον λείψανον τοῦ θνήσκοντος ἐθνισμοῦ, ὑπὸ
τῶν ὀλικῶν αἰσθημάτων καταβαλλόμενος· ὅστις τὴν
ἦταν ἀποδίδων εἰς τὴν μιτητὴν αὐτῷ χριστιανι-
κὴν θρησκείαν, μαίνεται ἐκφέρων κατ' αὐτῆς τὰς τε-
λευταίας τοῦ ἐθνισμοῦ ἀράς καὶ ὕδρεας.

Ὡς ἀμαρτήματα τοῦ μύθου θεωροῦμεν δύο τινά.
Πρῶτον, ὅτι καὶ ἐνταῦθα κατὰ παράδοξον σύμπτω-
σιν, ὡς καὶ ἐν τῷ Τίτῳ τοῦ δημίου, ἡ τοῦ ἔρωτος ἀ-
ποτυχία ὡθεῖ εἰς ληπτικὸν βίον, θηριώδη μάλιστα
καὶ φρικτὸν, προκαλέσαντα ἐξημέτεις πόλεων καὶ
θανάτους πλείστων ἀνθρώπων, ὡς ὁ ποιητὴς οἰκτρό-
τατα περιγράφει πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος. Οὕτε
τὴν κοινωνίαν, οὔτε τὴν ἡθικὴν ἐκανοποιεῖ ὁ ποιη-
τὴς διὰ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ληπτάρχου καὶ τῆς
εἰς τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ ἀπόδοσιν τῆς αἰτίας τῶν
ὑπὸ τούτου γενομένων πολλῶν καὶ μεγάλων κα-
κῶν. — Ἐκορέσθημεν ἀκούοντες καὶ ἀναγινώσκον-
τες καὶ ἐκάστην καὶ ἐν βιβλίοις (καὶ ἐν ἐφημερίσιν
ιδίαις καὶ ξέναις ληπτείας καὶ κλοπᾶς. Ἄς ἐξαλεί-
ψωμεν πρὸς Θεοῦ ἀπὸ τῆς γλώσσης, εἰ δυνατόν, καὶ
τῆς ποιήσεως καὶ τῶν βιβλίων τὰς λέξεις πειρατείας,
ληπτείας καὶ κλοπῆς.

Τὸ δεύτερον ἀμάρτημα εἶναι αἱ κατὰ τῆς χρι-
στιανικῆς θρησκείας βλασφημίαι τοῦ ἐθνικοῦ τούτου,
αἵτινες δικαιολογοῦνται μὲν πως ὡς ὑπὸ ἐθνικοῦ
λεγόμεναι ἀποτυχόντος ἐνεκα ταύτης, ἀλλὰ κάλ-
λιον ἦτο ἂ μὴ ὑπῆρχον ἐν τῷ ποιήματι· διότι ἂν
ὁ ἐθνικὸς ἔπαθεν ἐκ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ,
ἡ κοινωνία ὠφελήθη. Οὐδὲ παραδεχόμεθα ὡς ὀρθὴν
τὴν δόξαν ὀλίγων τινῶν, ὅτι ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ
διδασκαλία ἔπειτε τὰ θεμέλια τῶν ἀρχαίων κοινω-
νιῶν καὶ ἐπήνεγκε τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας καὶ βαρ-
βαρότητος διὰ τῆς καταργήσεως τῆς τῶν εἰδώλων
λατρείας. Ἐπειδὴ ἡ πεποιθήσις περὶ τῆς ἀληθείας
τῆς τῶν θεῶν θρησκείας εἶχεν ἐξασθενήσει, ἡ μάλλον
ἐκλείψει, πολὺ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις
ἦλθε νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο κενόν, ὅπερ ἐ-
κείνη ἄρινα, νὰ διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ν' ἀνα-
στείλῃ διὰ τῶν θεῶν αὐτοῦ διδαγμάτων τὴν ἡθι-
κὴν διαφθοράν, ἣν προσεκάλεσεν ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κρά-
τει ἡ τῶν Ἐπικουρείων ψευδοφιλοσοφία καὶ ἡ ἐλ-
λειψὶς πάσης θρησκείας. Ἄν δ' εὐθύς δὲν ἡδυνήθη
ὁ Χριστιανισμὸς νὰ θέτῃ τέρμα εἰς τὴν προβαίνουσαν
διαφθοράν, τούτου τὰς αἰτίαις διδάσκει ἡ ἐκκλη-
σιαστικὴ καὶ πολιτικὴ ἱστορία τῶν πρώτων αἰώνων
τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅτε ὅμως αὐταὶ ἔλλειψαν, τότε
ἰσχυρὴν ἡ τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ διδασκαλία νὰ
παραγάγῃ τοὺς καρπούς, ὧν τὴν ἡδύτητα αἰσθάνε-
ται σήμερον πᾶς ὁ Χριστιανικὸς κόσμος. Ἀπλῆ πα-

ραβολή τῶν ταύτης παραγγελμάτων πρὸς τὰ ἠθικά διδάγματα καὶ αὐτῶν τῶν πρώτων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος μαρτυρεῖ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν οὐράνιον πηγὴν ταύτης, καὶ ἐξελέγχει τὴν ἀπάτην τῶν ὀλίγων ἐχθρῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ περιττὰ ἴσως καὶ ταῦτα περὶ ἀναριθμητῶν νῦν πραγμάτων. Ὁ ποιητὴς πρὸ ἡμῶν ἐξηλέγξε τὸ ψεῦδος τῶν λόγων τοῦ ἐθνικοῦ, λέγων.

ἢ γλώσσα
Ἐκ μέθης παραπαύουσα βλατφῆμως ἐπαρσύνει,
Καὶ ἐλευνόμενος καθέως ὑπὸ τῶν Ἑρινύων,
Ἐκ τ' ἀσεδῆ τοῦ ἄσματος καὶ τῆς σαιανικῆς τοῦ
Ὡδῆς οἰστρηλατούμενος ἐμύγνα, μεθύων,
Τὸ ὄνομα τὸ ἱερὸν καὶ ἄγιον τοῦ Πλάστου.
Το αὐτὰ παραπλόντες βλατφῆμως παρηνόουσι,
Τοιαῦτα σκεῦη γίνονται αἰκτρά τῶν διαβόλων,
Διπλάως οὕτω μένεται ὁ νοῦς ἐκείνων ὅλον,
Ὅσαι τὸ οὐρανόπεμπτον σοῦ μάννα ἀγνοοῦσι
Θρησκεί' ἀγία τοῦ Χριστοῦ!

Παρατηροῦμεν ἔτι ὅτι ὁ ποιητὴς ὑπέπεσεν ἐκὼν εἰς ἀναχρονισμόν, δι' ὃν ἐξαιτεῖται ἐν σημειώσει τὴν συγγνώμην τῶν κριτῶν. Ταύτης ἠθέλε τύχει, διότι καὶ μεγάλοι ποιηταὶ παρεμβάλλουσιν ἀναχρονισμούς ἐπὶ τινι σκοπῷ εἰς τὰς ποιήσεις των ἄλλ' οὗτοι φροντίζουσι νὰ μὴ διαταράσσεται δι' αὐτῶν ἡ οἰκονομία τοῦ μύθου, καὶ ἄλλως νὰ μὴ προσβάλῃ πολὺ τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου τὸ δι' αὐτῶν εἰσφερόμενον ξένον τοῦ μύθου. Οὕτως ὥρειλε καὶ αὐτὸς νὰ οἰκονομήτῃ τεχνικώτερον τὸ ξένον τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ποιήσεώς του ἐπεισόδιον. Ἐπειδὴ ἀσυγχώρητον εἶναι ὁ ληστὴς Ἀκύλας, ὁ τὸν θ'. αἰῶνα μ. Χ. ζήτας, νὰ ἀδυμῇ καὶ σχετλιάζῃ, ἐπὶ βράχου τῆς Δαλματίας καθήμενος, περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἠλλάδος, καὶ τῆς μεγάλης ἠθικῆς ἀποστάσεως τῶν νῦν ζώντων Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων, ὥσαντι οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κακουργῶν, ἦσαν πλησιέστεροι ἐκείνων. Κρίνομεν λοιπὸν τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο μεμπτόν ὡς διαταράσσον τὴν οἰκονομίαν· ἐπαινοῦμεν δ' ἄλλως τὸν φιλόπατριν ποιητὴν διὰ τὰ γενναῖα αἰσθήματα, ἅπερ ἐκφράζει ἐν αὐτῷ.

Ἄλλο ὡσαύτως ἀνοίκειόν πως εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐπεισόδιον εἶναι καὶ ἡμᾶς ἡ μακρὰ διήγησις τοῦ ληστοῦ Βρούτου πρὸς τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ ἐν τῷ 6' ἄσματι περὶ εἰκονομαχιῶν, περὶ ἐξορίας τῶν Σπουδιτῶν καλογήρων, καὶ ἡ εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἀποδιδόμενη γελοία διαταγὴ περὶ κουράς τῆς τῶν ἀνδρῶν κόμης, καὶ ἡ ἐτι μακροτέρα περιγραφή τῶν γάμων τοῦ αὐτοκράτορος, δι' ὧν πληροῖ ὁ ποιητὴς ὅλον σχεδὸν τὸ 6' ἄσμα. Καὶ τὸ ἀπιθανώτερον, εἰσάγει τὸν ληστὴν Βρούτον λέγοντα αὐτολεξεί καὶ ἀπὸ στόματος πρωτοτύπου αὐτοκρατορικῆς διαταγᾶς, ἐπιστολὰς μοναχῶν καὶ ὕμνους γαμηλίου καὶ εὐχὰς τῶν πολιτῶν οὐχὶ ὀλογιστίχους. Ἐτι δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ 6' ἄσματι μονωδία τοῦ Ἀκύλα εἶναι λίαν διεξοδική καὶ μονότονος, πληροῦσα 400 περίπου στίχους, καὶ περιέχουσα πλεῖστα αἰσθηματικά, πεθους καὶ κρίσεις περὶ ἀνθρώπων καὶ κοινωνίας καὶ θρησκειῶν. Καὶ γεμικῶς εἰπεῖν ἐν τοῖς δυοῖς πρώτοις ἄσμασι δὲν ὑπάρχει πρᾶξις ἢ ἄλλο τι δρα-

ματικόν, ἀλλὰ μακρὰ διήγησις, πλῆθος εἰκόνων καὶ ὁμοιώσεων, καὶ περιγραφαὶ μακρᾶι, αἵτινες δίδουσι μὲν μῆκος εἰς τὸ ποίημα, ἀλλ' ὡς ἄλλοτρια τῆς ὑποθέσεως ἐλάττουσιν αὐτήν, ἀποσπῶσι τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου καὶ καθιπτῶσι γαλαρὸν τὸ ὅλον. Τὸ γ' ἄσμα τὸνναντίον εἶναι ἐλεύθερον τοιοῦτων ἀμαρτημάτων, μόνον περὶ τὰ μέσα αὐτοῦ ὑπάρχει μακροτέρα τοῦ δέοντος ἴσως περιγραφή δύστως ἡλίου καὶ τερπνῆς ἐσπέρας, διότι εἰσάγεται εἰς τὴν λύσιν τοῦ μύθου, ἥτις δὲν δέχεται τοιαῦτα, διακόπτοντα τὴν πρόοδον τῆς πράξεως καὶ χαλαρώνοντα τὴν τεταμένην ἡδὴ προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Πολλὴν ὁμως δεξιότητα δεικνύει ὁ ποιητὴς εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων τῶν προσώπων, ἐπειδὴ καὶ δίδει ἐκάστῳ τὸν προσήκοντα αὐτῷ χαρακτήρα, καὶ τηρεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς καθ' ὅλον τὸ ποίημα καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ τῷ πράττειν.

Γλωσσικὰ ἀμαρτήματα ὀλίγα μόνον εὑρομεν ἐν ὅλοις δισηιλίοις στίχοις, ὅπερ δεικνύει τοῦ ποιητοῦ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς γλώσσης. Καὶ τὰ ὀλίγα δὲ ταῦτα δὲν θεωροῦμεν πάλιν ὡς ἀμαρτήματα, ἀλλ' ὡς ἰδιώματα μᾶλλον αὐτοῦ, οὐχὶ ὁμως ἀξιοσύστατα. Τοιαῦτά εἰσι·

α) τὰ πολλὰ ὑπερβατὰ, δ' ὧν καθίσταται πολυλαχοῦ ὀλίγον δύσκολος ἡ εὔρεσις τῆς ἐννοίας ὡς

σελ. 4. Ὀδορομέν' ἡ σύζυγος καὶ τὸν ἀπόντα κλαίει
Τὴν κόμην ναύτην ἔλλουσα ἡ ἐρωμένη νύκ.
σελ. 24. Μετ' οὐ πολὺ τὸ φάντασμα πρὸ τῶν ποδῶν ἐφάη
Τοῦ βράχου, ὅπερ ἔσκεπε ποδῆρης μέλας τρίβω.

β) τινὰ κακοζήλα ἢ λογικῶς μεμπτὰ καὶ ὑπερβολικά·

σελ. 8. Ἐν βλίμμα ἐόλιον αὐτοῦ θυγῶλεθρον σπραγίδα
Νὰ ἐπιθέσ' εἰς λογιμοῦς ἐδύνατο ὁσίκε.
σελ. 11. Κ' ἐν ἀκαρεῖ ἀποπερροῖ διὰ φλογὸς πυρπόλου ὁ κε-
ραυὸς τὰς ὄρυς.
σελ. 16. Εἰς ὕμνους ἡ παιτηνὴ καὶ τρυφερὰ ψυχὴ του
Τοῦ Πλάστου ἐξατρίζεται.
σελ. 17. Ἐκ τῶν κορυλλίων χειλέων σου κρεμᾶμενος ὡς μέ-
λισσα ἀπὸ τοῦ ἀνθους.

γ) ἀποστροφὰι μακρῶν φωνηέντων, ἐν διςυλλάβοις μάλιστα λέξεσιν ἀσυγχώρητοι.

σελ. 8. Νὰ ἐπιθέσ' εἰς λογιμοῦς
σελ. 9. Εἰ μ' εἰς φθάν' ἢ ἐκ εἶχαν.
σελ. 14. Εὐρίσκ' ὁ τάλας.

δ) ὡς λεκτικὸν ἀμάρτημα ἡδυνάτο τις προσέτι νὰ ἐκλάβῃ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ποιητὴς παρεμβάλλει εἰς ὅλον τὸ ποίημα λέξεις Ὀμηρικὰς καὶ σπανίας. Τοιαῦται ἐκ πολλῶν εἰσιν αὗται· ῥηγμίν, λευγαλέος, σμερδαλέος, κραναός, ἀμενηνὰ, ἰρθίμους, ψυχὰς προΐκψεν, σίντιες, ἐρεβεννὸς, κευθμῶν, νωχελία, στυφελός, ὑπόδρα, βλεμμεαίνων· καὶ ἡ γενικὴ ἀηδοὺς, ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἀηδῶ, εὐγρηττοῦ μόνον παρ' ἄπτικαῖς καὶ σπανίως. Παρ' αὐτοῖς δὲ τὰ κοινὰ ταῦτα· θὰ καὶ βὲ νὰ, χορταίνω, μαυλιζῶ, ἐκρνήσκω, τὸ οὖς μας κηλῶν, καὶ ἄλλα τινὰ τοῦτοις ὁμοία. Ἀποδοκιμάζεται εἰς τὴν ἡμετέραν ποιήτιν

ἡ πολλή τῶν δύο γλωσσῶν σύγχυσις, διότι τὰ ποιήματα γράφονται πρὸς διδασκαλίαν καὶ τέρψιν τοῦ παντὸς ἔθνους ἢ τῶν πλειόνων τοῦλάχιστον· οὗτοι δὲ ἀδύνατον εἶναι νὰ γνωρίζωσι τὴν Ὀμηρικὴν γλῶσσαν· ἄλλως εἶναι ἀνάγκη προσθήκης λεξικοῦ ἐν τέλει τοῦ ποιήματος. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ὠρίσθησαν τὰ ὅρια τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἡμῶν γλώσσης, καὶ ὅτι καλὸν εἶναι ἐκ τοῦ μεγάλου ὅθι σαυροῦ τῆς ἀρχαίας νὰ καλύπτωμεν τὴν γυμνότητα τῆς νέας· ἀλλὰ τὰ ἐνδύματα πρέπει νὰ ᾔναι ἀνάλογα πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τῶν ποιητῶν τῆς λαμπρᾶς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος ὀδηγεῖ ἡμᾶς ἀριστα εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ πρέπον, οἵτινες δὲν ἐξεκένουν ἄνευ μέτρον εἰς τὰ ἴδια ποιήματα πάντα τὸν Ὀμηρικὸν πλοῦτον, καὶ τοὶ πολὺ ἡμῶν πλησιέστεροι τὴν γλῶσσαν τῷ Ὀμήρῳ ὄντες ὕδεν ἰσχυρότω καὶ ἐνταῦθα τὸ μὴ ἔναι ἄγαν καὶ τὸ τῆς Κορίνθης εἰς Πίνδαρον περὶ μύθων παράγγελμα εἰς τὴν γλῶσσαν ἐφαρμοζόμενον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ταῦτα, ἐν οἷς πολλὰ ἐπουμενῶδη, καὶ ἄλλα ὡς ψευδῆ μόνον ἐσημειώθησαν καὶ φευκτέα ἐν ποιήσει τελεῖρ, καλύπτονται ὑπὸ πολλῶν τοῦ ποιήματος ἀρετῶν, δὲν ἐδίστασαν οἱ κριταὶ ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὸ ποίημα τοῦτο τὰ καλλιστεῖα· διότι ὁ λόγος ἀπαιτεῖ νὰ δίδωται ταῦτα εἰς τὸ ἐκάττωτε σχετικῶς τελειότερον καὶ λόγου ἀξίον ποίημα (*). Τηρηθὲν δὲ αὐτὸ ἐν τοῖς παρελθούσιν ἔτεσι, δικαίῳ τῷ λόγῳ τηρεῖται καὶ ἐν τῷ ἄγῳι τούτῳ.

Τούτων πάντων ἕνεκα ἐπαινέται· ὁ μὲν ποιητὴς τοῦ Ἑλλήνος τῆς Ἰδῆς διὰ τὴν εὐρεσιν καὶ οἰκονομίαν, τὴν καλὴν στιχουργίαν καὶ τὸν ἥλικόν τοῦ ποιήματος σκοπὸν, ὁ δὲ τοῦ Ἰδοῦ τοῦ δημίου διὰ τὴν φιλοκαλίαν τῆς ποιήσεως καὶ τὴν χάριν τῆς γλώσσης καὶ στιχουργίας· βραβεύεται δὲ ὁ τῆς Εἰκασίης διὰ τὴν πλουσίαν εὐρεσιν, τὴν ἐντεχνον τοῦ μύθου καταστροφὴν, τὴν γοιμότητα τῆς φαντασίας καὶ τῆς γλώσσης τὴν ἀκρίβειαν καὶ καθαρότητα.

Ὁ Πρῶτος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

ΑΘ. Σ. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΤΕΦ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΤΑΝΗΣ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ Βίσηπτος

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

(*) Ὁράτ. ἐν ποιητ. ἐχ. σπχ. 351.

Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura.

Ἀντὶ τῶν κακῶς τοποθετημένων ἀνέγνωσι, Ἰερθε, μαρτυροῦσι, ἀπέπτυ, ὤδινε, περιέωτιν.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Τὸ συναξάριον τοῦ βασιλέως Ναχούχα.

(Τέλος· ἴδε πολλὰ βλ. ΡΜΕ.)

— 0 —

— Κύριε, ἀφ' οὗ εἰς τὸν κόσμον ὑπάρχει τοιοῦτος ἄνθρωπος γινώσκων κατὰ βάθος τὴν βέβαν καὶ τὰς βεδέγγας, εἰπέ μοι τί πρέπει νὰ πράξῃ ὅπως ἀκολουθήσῃ τὴν καλλίστην τῶν ὁδῶν;

Ὁ ὅφρις ἀποκρίνεται « ἀφ' οὗ καταθέτη τὴν ἐλεημοσύνην εἰς (τὴν χεῖρα ἀνθρώπου) ἀξίου νὰ τὴν δεχθῇ, ἀφ' οὗ φανῇ χρηστὸς μὲν εἰς τὰς πράξεις, ἀληθινὸς δ' εἰς τοὺς λόγους, καὶ δὲν κακοποιήσῃ κανὲν πλάσμα τοῦ Θεοῦ, θέλει ὑπάγει εἰς τὸν οὐρανόν, τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη μου. »

Ὁ Ἰουδαρχιστῆρας εἶπε « Ἰδὲ ἐλεημοσύνης, ὦν ἐρπετόν, ποῖαν ἄλλην θεωρεῖς ἀξιολογώτεραν ἀρετὴν; Εἰπέ μοι δὲ καὶ ποῖαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἀξίαν ἔχει ἡ ἀποχὴ παντὸς φόβου ἢ ἡ καλοκαγαθία; » (2)

Ὁ ὅφρις εἶπεν « Μεταξὺ τοῦ δώρου τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς ἀληθείας, τῆς γνώσεως τῶν ἀποκακαλυμμένων πραγμάτων καὶ τῆς ἀποχῆς πάσης ὕβρεως πρὸς τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ποῖον ὑπάρχει τὸ δυσκολώτερον ἔργον εἰς τὸ νὰ ἐκπληρωθῇ; Δύναται νὰ τὸ ἴδῃς καὶ σὺ αὐτὸς, σταθμίζων τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ἀξίαν ἐκάστου. — Πολλὰκις θεωροῦσι τὴν φιλαλήθειαν ἀνωτέραν τῆς ἐλεημοσύνης (3). Ἄλλοτε τὸ δῶρον ἀνωτέρον τῆς φιλαλήθειας· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἡ ἀποχὴ τῆς ὕβρεως πρὸς πάντα τὰ πλάσματα θεωρεῖται ἀνωτέρα τῆς ἀγάπης, ταῦτα περὶ τῶν ἔργων. Ἄν ἔχῃς ἀπόμνην εἰς τὸν νοῦν σου ἄλλοτε εἰπέ μοι καὶ εἶμαι ἐτοιμὸς νὰ σοὶ ἀποκριθῶ. »

Ὁ Ἰουδαρχιστῆρας. « Πῶς ἢ εἰς οὐρανοὺς ἄγουσα καρδαίνεται διὰ τῶν ἔργων· πῶς διὰ τῶν ἔργων φανεροῦται διὰ τὴν ψυχὴν καρπὸς στερεῆς καὶ διαρκούς; Εἰπέ μοι το ἡ λάλησόν μοι περὶ τῶν αἰσθητέων. »

Ὁ ὅφρις εἶπε. « Τρεῖς ὁδοὶ (καταστάσεις) λέγεται ὅτι προκύπτουσιν ἐκ τῶν ἔργων ἐκάστου, ἡ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τοῦ κατοικοῦ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῦ ζώου. Ἰδοὺ καὶ αἱ τρεῖς. Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκεῖνος ὅστις εἶναι προσεκτικὸς δύναται ν' ἀνυψωθῇ δι' ἔργων τοιούτων ὅποια ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ ἀποχὴ ὕβρεως πρὸς πάντα τὰ πλάσματα. Διὰ δὲ τῶν ἐναντίων ἔργων ὁ ἄνθρωπος δυνατόν νὰ ἐκπληρωθῇ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ ζώου. »

Ὑδεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχουσι τρεῖς ἀρχαὶ συνενωθεῖσσι εἰς μίαν καὶ μόνην ἢ ψυχὴν (ἄτμ), ἢ γνώσιν (δινάνα), ἢ ἀντίληψιν (βοῦδδ), καὶ ἡ καρδία (μάνας; λατ, πιρς). Ἡ καρδία παθαίνεται ἐκ πραγμάτων ἐξωτερικῶν, μίσους, ἐρωτός, ὀργῆς κλπ.